

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

**Diplomová práce**

**Významná osobnost evropské kinematografie**

**„Tom Tykwer“**

**Iveta Vejmělková**

Plzeň 2015

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Evropská kulturní studia

**Diplomová práce**

**Významná osobnost evropské kinematografie**

**„Tom Tykwer“**

**Iveta Vejmělková**

*Vedoucí práce:*

Mgr. Jan Kastner

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

*Praha, duben 2015*

.....

## OBSAH

<b>1. ÚVOD.....</b>	<b>6</b>
<b>2. FILM A KINEMATOGRAFIE .....</b>	<b>7</b>
<b>3. NĚMECKÁ KINEMATOGRAFIE NA KONCI 20. STOLETÍ.....</b>	<b>11</b>
3.1. Německá kinematografie 60. – 80. let.....	11
3.2. Wim Wenders .....	12
3.3. Německá kinematografie v 90. letech a na přelomu tisíciletí.....	14
3.4. Roland Emmerich .....	16
3.5. <b>Tom Tykwer</b> .....	18
3.5.1. Biografie Toma Tykwera .....	18
3.5.2. Filmografie Toma Tykwera .....	22
<b>4. ANALÝZA VYBRANÝCH FILMOVÝCH DĚL .....</b>	<b>35</b>
4.1. <b>Lola běží o život</b> .....	35
4.1.1. Smysl života .....	36
4.1.2. Předehra.....	37
4.1.3. Teorie chaosu .....	38
4.1.4. 90. léta dvacátého století .....	40
4.1.5. Tři epizody .....	42
4.1.6. Epizoda první .....	43
4.1.7. Epizoda druhá.....	44
4.1.8. Epizoda třetí .....	45
4.2. <b>Parfém: příběh vraha</b> .....	46
4.2.1. Předloha.....	47
4.2.2. Úryvek z knihy .....	48
4.2.3. Filmové vyjadřování vnitřních pocitů .....	48
4.2.4. Vůně ve filmu.....	50
4.2.5. Osud a náhoda .....	51
4.2.6. Výroba parfému – řemeslný detail .....	52
4.2.7. Vyvrcholení filmu .....	53
<b>6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....</b>	<b>57</b>
<b>7. RESUME .....</b>	<b>65</b>

<b>8. PŘÍLOHY .....</b>	<b>66</b>
8.1. Seznam filmů Toma Tykwera .....	66
8.2. Obrázky .....	67

## 1. ÚVOD

Cílem práce je představit jednu z významných osobností evropské kinematografie. Za významnou osobnost jsem si vybrala současného německého režiséra Toma Tykwera, který se proslavil světovým filmovým hitem *Lola běží o život* v německém originále *Lola rennt*.

V první části práce se zabývám popisem kinematografie jako oboru umění. Uvádím zde aspekty, ze kterých je možné na kinematografii nahlížet a podrobněji ji studovat. Zejména se jedná o estetickou, technologickou, ekonomickou a společenskou stránku filmového průmyslu a jeho produktů. V závěru této části hodnotím postavení kinematografie vzhledem k jejímu vlivu na společnost na přelomu dvacátého a jednadvacátého století.

V druhé části popisuji situaci v německé kinematografii druhé poloviny dvacátého století. Rozlišuji tuto éru na období šedesátých až osmdesátých let a období kinematografie po sjednocení Německa. První ze zmiňovaných období je spojeno s uměleckým hnutím nazývaným *Nový německý film*, které bylo odstartováno takzvaným *Oberhausenským manifestem*. Toto období nechalo vyniknout řadě nových umělců v mezinárodním měřítku a přineslo německému filmu Oscara za nejlepší cizojazyčný film. Výraznou osobností, jejíž tvorba zasahuje až do let devadesátých, byl Wim Wenders, kterému se podrobněji věnuji. Druhým obdobím jsou léta devadesátá až po současnost, ze kterých vyzdvihují režiséry Rolanda Emmericha a Toma Tykwera. Přínos německé kinematografii skrze dva světoznámé režiséry ilustruji na jejich biografii a filmové tvorbě. Emmericha se německá kinematografie vzdala a jeho jméno se ve výčtu německých režisérů uváděných v monografiích věnující se německému filmu nevyskytuje. Tykwer, přestože točí anglicky mluvené filmy, věnuje se adaptacím knih německých spisovatelů a podpoře německé kinematografie zakládáním produkčních společností, které pomáhají začínajícím německým umělcům.

V třetí části analyzuji dva nejznámější Tykwerovy filmy *Lola běží o život* a *Parfém: příběh vraha*. V jednom případě se jedná o film podle Tykwerova scénáře situovaný do devadesátých let dvacátého století. V druhém případě jde o historický film, který je adaptací knižní předlohy moderního německého spisovatele. Oba filmy nesou známky typické pro Tykwerovy filmy, zabývají se pátráním po řetězci událostí, které mají za následek

osudové změny v životě člověka a kladou si otázky o smyslu lidského života a pobytu na Zemi.

## 2. FILM A KINEMATOGRAFIE

Film a filmová tvorba jsou označovány souhrnně pod pojem kinematografie. V užším slova smyslu vnímám pod pojmem film samostatné umělecké dílo. Pojem kinematografie chápu jako označení pro obor umění. Podle klasifikace oborů umění, sepsané pro Riegerův Slovník naučný v roce 1890 Otakarem Hostinským, by se kinematografie řadila mezi tzv. umění scénická. V monografiích o kinematografii vydaných v českém jazyce se nejčastěji setkáme s vyjádřeními „dějiny filmu“<sup>1,2</sup> nebo „velikáni filmu“<sup>3</sup>, nikoliv dějiny kinematografie nebo velikáni kinematografie. V anglicky psané literatuře o dějinách filmu se setkáme nejčastěji s vyjádřením history of cinema, kde slovo „cinema“ zastupuje kinematografii. Slovo „cinematography“, které se nejvíce podobá kinematografii, je překládáno jako kamera a patří v titulkách filmů k označení hlavního kameramana. Termín „cinema“ v doslovném překladu do češtiny znamená kino, biograf, jinak také zastarale kinematograf<sup>4</sup>, které v pravém významu slova označuje první promítací přístroj, a odtud snad přešlo na veškerou činnost spojenou s filmem jako kinematografie.

Původní kinematograf bratří Lumiérů se za sto let od svého vzniku vyvinul v médium, které spolu s tiskem, rozhlasem, televizí a internetem patří mezi komunikační prostředky s největším dosahem a vlivem.<sup>5</sup> Kinematografie je ve srovnání s ostatními obory umění, s divadlem, výtvarným uměním, literaturou, stále ještě relativně mladý obor. Její historie začala 22. března roku 1895 v Paříži. Toho dne promítli bratři Lumiérové pro uzavřenou společnost čítající 200 lidí první film. Jednalo se o čtyřicetipětisekundový černobílý film nazvaný Sortie de l'usine Lumière à Lyon (Dělníci odcházející z Lumiérový továrny). Jejich film můžeme označit jako shoty (z angličtiny slovo shot znamená snímek, záběr), protože

---

<sup>1</sup> THOMPSON, K.; BORDWELL D. *Dějiny filmu*.

<sup>2</sup> PLAZEWSKI J. *Dějiny filmu*.

<sup>3</sup> Velikány filmu vede Fellini. Dojde i na Hitchcocka, Kubricka a Formana [online]. © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., 2. 1. 2012 [cit. 2. 1. 2015] Dostupné z: [http://kultura.idnes.cz/ceska-televize-filmy-velikani-filmu-cyklus-fellini-fx2-/televize.aspx?c=A120102\\_140201\\_televize\\_jaz](http://kultura.idnes.cz/ceska-televize-filmy-velikani-filmu-cyklus-fellini-fx2-/televize.aspx?c=A120102_140201_televize_jaz)

<sup>4</sup> PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří, a kol. Akademický slovník cizích slov A-Ž. s. 834

<sup>5</sup> THOMPSON, K.; BORDWELL D. *Dějiny filmu*. s. 14

nepracovali s velikostí záběrů ani se střihem. Jejich snímky byly z počátku pouze oživlou fotografií, na niž je zaznamenán pohyb.<sup>6</sup>

Mapovat dějiny kinematografie můžeme z pohledu a) estetiky, b) technologie, c) ekonomie, d) osobností a e) společenského vlivu.

Ad a) Estetika filmu se zaměřuje na rozeznávání forem, stylů a filmových žánrů. Forma je souhrn částí filmu, které jsou pospojovány a utvářeny na základě vzorců jako opakování a variace dějové linie nebo rysy postav. Styl je způsob, jakým film využívá natáčecí postupy. Filmový styl můžeme rozčlenit do čtyř oblastí: 1) mizanscena neboli uspořádání natáčených lidí, míst a objektů, 2) práce kamery a dalších strojů k zachycení obrazů a zvuků, 3) střih neboli pospojování jednotlivých záběrů, 4) zvuk čili hlasy, ruchy a hudba, které se míchají do zvukové stopy filmu.<sup>7</sup>

Ad b) Z hlediska technologie byl první film (bratři Lumiérové) černobílý a němý. O třicet let později byla zahájena éra zvukového filmu. Firma Warner Bros<sup>8</sup> přichází v roce 1927 s filmem *Jazzový zpěvák*<sup>9</sup>. Převážná část scén měla jen hudební doprovod, ale ve čtyřech scénách hlavní postava promluvila. Takovým částečně mluveným filmům náleželo označení part-talkies a úplně mluvený film (all-talkie) *Světla New Yorku* byl promítán v roce 1928. Ve čtyřicátých letech dvacátého století pokročila technologie barevného filmu natolik, že začal barevný film vytěsňovat černobílý.<sup>10</sup> Od šedesátých let se k animacím začínají používat počítače. První realistické lidské pohyby u počítačově vytvořené postavy byly představeny v roce 1991 ve filmu Jamese Camerona *Terminátor 2: Den zúčtování*. Plnohodnotná filmová postava vytvořená počítačem se objevila v roce 1999 ve filmu George Lucase *Hvězdné války:Episoda I. - Skrytá hrozba*<sup>11</sup>. Vrcholem pronikání digitální technologie do filmu je celovečerní trojrozměrný film Jamese Camerona *Avatar* z roku 2009. Jedná se o kompletně počítačem vytvořený film s prostorovým zvukem, který přináší pohled na neskutečné světy

---

<sup>6</sup> Bratři Lumiérové – první archiváři pohybu [online]. ČT 24, 28. 12. 2012. Aktualizováno 28. 12.2010 12:29 [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/111056-bratri-lumierove-prvni-archivari-pohybu/>

<sup>7</sup> BORDWELL D.; THOMPSON, K. *Umění filmu*. s. 7

<sup>8</sup> Warner Bros patří k největším světovým producentům filmových a televizních děl. V současné době je součástí konglomerátu Time Warner a sídlí v Burbanku ve státě Kalifornie v USA.

<sup>9</sup> THOMPSON, K.; BORDWELL D. *Dějiny filmu*. s. 202

<sup>10</sup> Technicolor. The American WideScreen Museum [online]. Photographic and printing process illustrations ©1999-2003. [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.widescreenmuseum.com/oldcolor/technicolor1.htm>

<sup>11</sup> Timeline of computer animation in film and television [online]. Wikipedia®. The Wikimedia Foundation, Inc., Aktualizováno 15. 3. 2015 21:38. [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné z:

[http://en.wikipedia.org/wiki/Timeline\\_of\\_computer\\_animation\\_in\\_film\\_and\\_television](http://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_computer_animation_in_film_and_television)



s uměle vytvořenými postavami, jejichž pohyby a výrazy tváře byly předem vytvořeny herci a poté zaznamenány a přeneseny do počítače.<sup>12</sup>

Ad c) Ekonomický pohled na historii filmu si můžeme vykládat jako pohled na vývoj nákladů, honorářů a prosperity produkčních společností a filmových studií po celém světě. Původní pouťové promítání přijíždějícího vlaku<sup>13</sup> se postupem doby proměnilo v multi-miliónový zábavní průmysl s vysokou prestiží. Úspěch filmu vytváří z filmových herců nejbohatší a nejrespektovanější společenskou smetánku. Výroční setkání filmových tvůrců při udílení filmových cen je celosvětovou událostí spojeno s uvítáním protagonistů na červeném koberci, kteří se oblékají do těch nejluxusnějších společenských šatů. Zlomovým faktem z ekonomického pohledu na dějiny filmu je filmové pirátství. Filmové pirátství bere diváky ze sálů kin a umožňuje jim si zdarma sledovat filmy. Pirátstvím označujeme jakékoliv neoprávněné užití autorského díla a ostatních předmětů ochrany podle autorského zákona, který přísluší pouze nositelům práv. Pojem se poprvé v této spojitosti začal používat v souvislosti s tzv. pirátskými rozhlasovými stanicemi (pirate radio), které vysílaly hudební autorská díla z lodí kotvících v mezinárodních vodách, aby se tak vyhnuly povinnostem vyplývajícím z právních předpisů dané země. Označení pirátství se pak postupně začalo používat ve spojení s dalšími útoky na práva duševního vlastnictví, až se nakonec celosvětově ujalo<sup>14</sup>. Studie Mezinárodní obchodní komory z roku 2010, která uvádí, že digitální pirátské kopírování v Evropské unii způsobilo v roce 2008 kreativnímu průmyslu ztrátu asi 10 miliard euro a 185 000 pracovních míst.<sup>15</sup> Na druhou stranu, má internetová dostupnost filmových titulů i kladnou stránku, vytváří přímo ideální podmínky pro studium filmového světa. Je možné například shlédnout všechny filmy Emira Kusturicy<sup>16</sup>, aniž byste museli čekat na den, kdy se objeví v programu nějakého artového kina.

---

<sup>12</sup> Speciál: Avatar – technologie. [online]. Filmová databáze s.r.o. Copyright © 2003-2015. Vydáno dne 23. 12. 2009. [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím FDb.cz z: <http://www.fdb.cz/magazin/2009121410-special-avatar-technologie.html>

<sup>13</sup> Bratři Lumiérové. Příjezd vlaku na nádraží v la Ciotat [online]. Česko-Slovenská filmová databáze © 2001-2015 POMO Media Group s.r.o. [cit. 3. 1. 2015] Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/137068-prijezd-vlaku-na-nadrazi-v-la-ciotat/>

<sup>14</sup> Co je to filmové pirátství? [online]. Česká protipirátská unie [cit. 3. 1. 2015] Dostupné z: <http://www.cpunifilm.cz/new/www/filmovepiratstvi.html>

<sup>15</sup> Evropští piráti v roce 2015 způsobí, že o práci přijde kvůli nelegálnímu kopírování 1,2 miliónů lidí [online]. Kinobox.cz 25.5.2012 11:05. [cit. 25. 5. 2012] Dostupné na <http://www.kinobox.cz/clanek/7060-evropsti-pirati-v-roce-2015-o-praci-prijde-12-lidi>

<sup>16</sup> Emir Kusturica (narozen 1954) - je významný filmový režisér a hudebník původem z Bosny a Hercegoviny, žijící v Bělehradě. Studoval na pražské FAMU.

Ad d) Dějiny osobností filmu lze dále dělit na filmové podobory a vytvářet tak historické seznamy režisérů, herců, a těch méně slavných, myslím tím kameramany, autory hudby, kaskadéry, maskéry, a také těch dalších, o nichž se v titulcích píše až v úplném závěru filmu.

Ad e) Film je již více než století jedním ze společensky nejvlivnějších médií. Každý si vybaví nejen ty nejdojemnější nebo nejnapínavější momenty z filmů, ale také si vzpomene, kdy se chtěl v obyčejném životě chovat stejně laskavě, nesobecky, drsně či soucitně jako ony postavy na plátně. Filmy ovlivňují způsob oblékání, typ účesů, řeč a chování, věci, kterým věříme a o nichž pochybujeme. Příkladem je můj manžel, který si pořídil tenisky Converse podle hlavního hrdiny ve filmu *Já, robot*<sup>17</sup>. Filmy nám také nabízejí silné estetické zážitky, vzhled do jiných kultur a pochopení jiných způsobů myšlení. Estetický zážitek, který se mi vybaví ve spojitosti s filmem, jsou v dešti a za světla reflektorů nasnímané taneční scény ve filmu *Let's dance*<sup>18</sup>. Zároveň se v tomto filmu jedná i o přiblížení kulturně odlišného prostředí, ve kterém bych se ve svém skutečném životě nikdy neocitla. Francouzský film *Indočína*<sup>19</sup> nám přiblížil již neexistující život v Indočíně v době třicátých let dvacátého století, kdy byl Vietnam francouzskou kolonií z pohledu francouzského kolonisty. Když se zabýváme sociálními a kulturními vlivy na filmy, porozumíme lépe způsobům, jakými se v nich odrážejí stopy společností, které je vyrobily a konzumovaly. Prostřednictvím filmu *Čistá duše*<sup>20</sup> z roku 2001 se vžíváme do způsobu myšlení a vnímání světa člověkem, který trpí schizofrenií a nedokáže rozlišit skutečnost od snových představ.

Kinematografie má globální vliv na společnost od počátku své existence. Centra jejího vývoje se přesouvají mezi zeměmi i kontinenty. Film je mezinárodně srozumitelný, dokáže oslovit diváky bez ohledu na zemi, či dokonce jazyk původu. Díla jsou často hluboce zakořeněna ve specifických regionálních, národních a kulturních tradicích, přesto dokážou oslovit široké mezinárodní publikum. Český film *Kolja* z roku 1996 je plný českého humoru a nepřeložitelných slovních hříček a přesto získal cenu pro nejlepší zahraniční neanglicky mluvený film od americké filmové akademie<sup>21</sup> Svět, jak jej filmem poznáváme, není nikdy úplný, ale příběhy, které film vypráví, mají schopnost vypovídat o smyslu lidského žití.

---

<sup>17</sup> Já, robot [I, Robot] [film]. Režie Alex PROYAS. USA, 2004

<sup>18</sup> Let's dance [Step Up] [film]. Režie Anna FLETCHER. USA, 2006.

<sup>19</sup> Indočína [Indochine] [film]. Režie Régis WARGNIER. Francie, 1999.

<sup>20</sup> Čistá duše [A Beautiful Mind] [film]. Režie Ron HOWARD. USA, 2001.

<sup>21</sup> Kolja [Kolja] [film]. Režie Jan SVĚRÁK. Česká republika/VB/Francie, 1996.

### 3. NĚMECKÁ KINEMATOGRAFIE NA KONCI 20. STOLETÍ

#### 3.1. Německá kinematografie 60. – 80. let

Označení Nový německý film (Neuer Deutscher Film) náleží pro úspěšné období německé kinematografie v době od konce šedesátých let do konce osmdesátých let. Oproti francouzské nové vlně neměla ta německá možnost navázat na filmařskou generaci svých otců. Německé poválečné studio DEFA (Deutsche Film-Aktiengesellschaft) přešlo na výrobu filmů v duchu Hollywoodu<sup>22</sup> po Německu. Nový německý film v sobě nenesl francouzskou lehkost a idylické vzpomínky, mladí němečtí filmaři se ze svého života neradují a většinou pracují s nízkými rozpočty. Témata jsou sociální nebo existenciální a vždy velmi kritická vůči generaci otců. Mezi výrazné osobnosti této generace zahrnujeme režiséry Rainera Wenera Fassbindera, Wenera Herzoga, Alexandra Kluga, Volkera Schlöndorffa, Helma Sanders-Brahmase, Hanse-Jürgena Syberberga, Margarethe von Trotta a Wima Wenderse.

Herzog se otevřeně přihlásil k filmařské generaci dědů, což později stvrdil svojí vlastní verzí Murnauova *Nosferatu*<sup>23</sup>, ve které ztvárnili hlavní role později slavní Bruno Ganz a Klaus Kinski. Wenders německou problematiku ignoroval a obracel se zejména ke kinematografii klasického Hollywoodu, Fassbinder aplikoval klasické americké melodrama na německé poměry a zapojil prvek homosexuality. Z nacionálního kultu německví a nacistického nadčlověctví nezbylo nic. Klíčovou osobností Nového německého filmu je jeho iniciátor, ideolog a samozřejmě hlavně režisér Alexander Kluge. Kluge, vystudovaný právník, filmový teoretik i praktik, se k filmu dostal z čistého nadšení. Měl možnost asistovat Fritzu Langovi, který zrovna v Německu v letech 1958-1959 natáčel jedny ze svých posledních filmů *Tygr z Ešnapuru*<sup>24</sup> a *Indický hrob*<sup>25</sup>. V roce 1960 natočil Kluge svůj první krátký film s Peterem Schamonim *Násilí v kameni*<sup>26</sup>, který bývá označován za milník reflexe nacismu v Novém německém filmu. Film je rok na to uveden na festivalu krátkých filmů

---

<sup>22</sup> Slovo „Hollywood“ se používá jako označení celého amerického filmového a televizního průmyslu.

<sup>23</sup> *Nosferatu* [Nosferatu, eine Symphonie des Grauens] [film]. Režie Friedrich Wilhelm MURNAU. Německo, 1922.

<sup>24</sup> *Tygr z Ešnapuru* [Der Tiger von Eschnapur] [film]. Režie Fritz LANG. Německo, 1959.

<sup>25</sup> *Indický hrob* [Das indische Grabmal] [film]. Režie Fritz LANG. Německo, 1959.

<sup>26</sup> *Násilí v kameni* [Brutalität in Stein] [film]. Režie Alexander KLUGE, Peter SCHAMONI. Německo, 1961.

v Oberhausenu<sup>27</sup> a hned další rok je Kluge jedním z iniciátorů Oberhausenského manifestu<sup>28</sup>, který podepíše 26 filmařů, spisovatelů a intelektuálů, kteří požadují radikálně nový přístup k hranému filmu a prohlašují starý německý film za mrtvý. K manifestu byly zahrnuty i podrobně vypracované návrhy na financování filmu.

Ještě toho roku Kluge spolu s Edgarem Reiszem a Detlevem Schleiermacherem založili v Ulmu Institut für Filmgestaltung, který sloužil k teoretické a ideologické přípravě Mladého německého filmu, to je termín, se kterým přišel Kluge. Tento název se později změnil na Nový německý film.<sup>29</sup>

Nejúspěšnějším dílem této generace režisérů byla adaptace knihy Güntera Grasse *Plechový bubínek*<sup>30</sup> natočená režisérem Volkerem Schlöndorffem. Film byl oceněn Zlatou palmou v roce 1979 a Oscarem americkou filmovou asociací jako nejlepší neanglicky mluvící film v roce 1980.<sup>31</sup> V roce 1985 natočil Schlöndorff v německo-americké koprodukcii film *Smrt obchodního cestujícího*<sup>32</sup> s Dustinem Hoffmanem a Johnem Malkoviche a v roce 1998 režíroval film *Palmetto*<sup>33</sup> s Woody Harrelsonem. Oba filmy jsou samozřejmě anglicky mluvené.

Na pomezí Nového německého filmu sedmdesátých let a novodobé kinematografie let devadesátých stojí širokému publiku nejznámější představitel tohoto hnutí Wim Wenders.

### 3.2. Wim Wenders

Wim Wenders se narodil 14. srpna 1945 v Düsseldorfu. Studoval medicínu a filosofii na univerzitě ve Freiburgu a poté malířství v Paříži. V roce 1967 začal studovat na filmové vysoké škole v Mnichově. V průběhu studia začal přispívat svými recenzemi do časopisu Film Kritik a do německých novin. Během studia natočil jedenáct krátkých filmů, které byly

---

<sup>27</sup> Mezinárodní festival krátkých filmů V Oberhausenu

<sup>28</sup> Oberhausenský manifest [online]. Neue Kino č.15/březen 2015 [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z: <http://old.fantomfilm.cz/?type=article&id=222>

<sup>29</sup> Nový německý film [online]. Neue Kino č.15/březen 2015 [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z: <http://old.fantomfilm.cz/?type=article&id=213>

<sup>30</sup> Plechový bubínek [Die Blechtrommel] [film]. Režie Volker SCHLÖNDORFF. Německo, Francie, Polsko, Jugoslávie, 1979.

<sup>31</sup> Plechový bubínek. Awards - Oscar v roce 1980. [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z: [http://www.imdb.com/title/tt0078875/awards?ref=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0078875/awards?ref=tt_awd)

<sup>32</sup> Smrt obchodního cestujícího [Death of a Salesman] [film]. Režie Volker SCHLÖNDORFF. USA, 1985

<sup>33</sup> Palmetto [Palmetto] [film]. Režie Volker SCHLÖNDORFF. Německo/USA, 1998

silně ovlivněny rockovou hudbou. Během sedmdesátých let zaujal diváky i kritiky volnou trilogií *Alice ve městech*<sup>34</sup>, *Falešný pohyb*<sup>35</sup> a *V běhu času*<sup>36</sup>. V jeho dalším filmu s názvem *Americký přítel*<sup>37</sup> si zahráli americký herec Dennis Hopper a jeden z německých nejznámějších herců Bruno Ganz. Film byl nominován na Zlatou palmu na festivalu v Cannes.<sup>38</sup>

Wim Wenders odešel natáčet do Spojených států amerických v roce 1978. Země a kulturní prostředí, které ho vždy tak přitahovalo a v němž prohloubil svůj obdiv k hollywoodským žánrům, bylo však v přímé opozici k jeho nechuti vyprávět „klasický příběh“. Natáčení jeho prvního zaoceánského filmu *Hammett*<sup>39</sup>, smyšleného příběhu ze života bývalého detektiva, který se snaží prosadit jako spisovatel, provázela celá řada problémů. Kvůli sporům s producentem Francisem Fordem Coppolou (americký filmový scenárista, režisér a producent) se natáčení vlekle čtyři roky. Traumatická zkušenost z přerušného natáčení se odrazila i v souběžně natáčeném Wendersově psychologickém snímku *Stav věci*<sup>40</sup>. Film vypráví o tom, jak mezinárodní filmový štáb natáčí na portugalském pobřeží pod vedením německého režiséra Friedricha Munroa remake vědecko-fantastického filmu. Natáčení financované Američany je však náhle zastaveno, když dojde filmový materiál. Čekání není pro Munroa řešením, vydá se tedy osobně do Hollywoodu, aby si vymohl pokračování natáčení. Jak pro režiséra, tak i pro jeho producenta se z toho stává až existenční boj. *Stav věci* byl v roce 1982 oceněn Zlatým lvem na festivalu v Benátkách. Snímek reflektuje rozdíly mezi evropskou a americkou filmovou produkcí a jejich vliv na vznik filmů. O dva roky později Wenders triumfoval na festivalu v Cannes dramatem *Paříž, Texas*<sup>41</sup>, líčícím osudy ztroskotance, jenž se pokouší obnovit zpřetrhané vazby s rodinou. Jeho zájem o cizí kraje se odrazil i v dokumentu *Tokyo-Ga*<sup>42</sup>, věnovaný obdivovanému japonskému tvůrci Jasudžiru Ozuovi<sup>43</sup>, v němž Wenders cestuje po Japonsku a poznává spolu s diváky japonské reálie

---

<sup>34</sup> *Alice ve městech* [Alice in den Städten] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo, 1974

<sup>35</sup> *Falešný pohyb* [Falsche Bewegung] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo, 1975

<sup>36</sup> *V běhu času* [Im Lauf der Zeit] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo, 1976

<sup>37</sup> *Americký přítel* [Der amerikanische Freund] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo/Francie, 1977

<sup>38</sup> *Americký přítel*. Awards - Zlatá palma v roce 1977. [online] Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z: [http://www.imdb.com/title/tt0075675/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0075675/awards?ref_=tt_awd)

<sup>39</sup> *Hammett* [Hammett] [film]. Režie Wim WENDERS. USA, 1982

<sup>40</sup> *Stav věci* [Der Stand der Dinge] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo/Portugalsko/USA, 1982

<sup>41</sup> *Paříž, Texas* [Paris, Texas] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo/Francie/VB, 1984

<sup>42</sup> *Tokyo-Ga* [Tokyo-Ga] [film]. Režie Wim WENDERS. USA/Západní Německo, 1985

<sup>43</sup> *Jasudžiro Ozu* (společně s Kendžim Mizogučim a Akirou Kurosawou tvoří triumvirát největších klasiků japonské kinematografie) [online]. Copyright © 2003-2015, Filmová databáze s.r.o. (FDb.cz). [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím FDb.cz z: <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/88942-jasudziro-ozu.html>

i metropoli Tokio. Wim Wenders se po americkém rozčarování vrací do rodného Německa a připravuje svůj vrcholný tvůrčí projekt. Chce vzdát hold válkou rozdělenému městu Berlínu a vytvoří tak v německo-francouzské koproduci jeden z nejpůsobivějších filmů světové kinematografie osmdesátých let *Nebe nad Berlínem*<sup>44</sup>.

### 3.3. Německá kinematografie v 90. letech a na přelomu tisíciletí

Politické změny v Německu na konci osmdesátých let proměnily prostředí v německé kultuře. Spojením východního a západního Německa se počet zájemců o finanční podporu rozšířil o ty z východní části. Devadesátá léta jsou obdobím evropské integrace, která způsobuje upozadění čistě národních projektů, kinematografie nevyjímaje. Německé studio DEFA bylo koupeno v roce 1992 francouzskou nadnárodní společností Compagnie Générale des Eaux s cílem produkovat Evropské filmy a televizní programy. Německo produkuje padesát až sedmdesát filmů ročně (což je přibližně stejné množství jako v padesátých letech, ale jen dvacet procent z nich se dostane na plátna kin, zbylých osmdesát procent se dostává k divákovi skrze video a televizi). Kina jsou zaplavena filmy americké produkce. Německo je po Japonsku druhým největším exportním trhem Hollywoodu.<sup>45</sup> Německá kinematografie hledá svou tvář, která se formuje z národní nejistoty nově vzniklého sjednoceného Německa a ze snahy zalíbit se většímu počtu diváků. Toto období je také někdy nazýváno německou kinematografií konsenzu.<sup>46</sup> Filmy bohužel nejsou úspěšné v zahraničí, protože jsou přijímány jako příliš německé, ale zároveň nedostatečně německé. Ve filmech hrají herci známí jen německému publiku a technická stránka filmu (triky, kamera, výprava) nedosahuje kvalit filmů z americké produkce.<sup>47</sup>

Postupně se situace německé kinematografii zlepšuje. O vývoji německé kinematografie v druhé polovině devadesátých let dvacátého století, vypovídá novinová zpráva z roku 1997, která hodnotí právě proběhlý berlínský filmový festival: „Mezinárodní filmový festival v Berlíně, který je největší v Německu a patří k nejprestižnějším filmovým

---

<sup>44</sup> *Nebe nad Berlínem* [Der Himmel über Berlin] [film]. Režie Wim WENDERS. Západní Německo/Francie, 1987

<sup>45</sup> Silberman Marc: *German Cinema: Texts in Context*. Wayne State University Press, s. 231-233

<sup>46</sup> Tim Bergfelder – Erica Carter – Deniz Göktürk (eds.): *The German Cinema Book*. s. 203

<sup>47</sup> HJORT M.; MACKENZIE S. *Cinema and Nation*. s. 260;

přehlídkám na světě, je provázen všeobecnou euforií, která zavládla v německé kinematografii. Po letech poklesu přinesl totiž v roce 1996 výrazný vzestup ve všech ohledech. V roce 1997 celkový obrat německých kin dosáhl rekordní výše 1,3 miliardy marek, což je o jedenáct procent více než v roce 1995. Počet návštěvníků kin v SRN zvýšil o 8,4 miliónu a dosáhl 132,9 miliónu, což je těsně za Francií nejvíc v Evropě. Sice jen 16 procent z nich (zhruba 20 miliónů diváků) zhlédlo německé filmy, ale i toto číslo znamená téměř dvojnásobný počet ve srovnání s rokem předchozím. Dva domácí snímky se dokonce dostaly mezi deset nejnavštěvovanějších filmů roku. Německý filmový průmysl si ale pochvaluje i uměleckou stránku tvorby. Kritici sice uznávají, že doma nejúspěšnější komedie nemají v zahraničí přílišnou naději získat si oblibu diváků, ale připomínají, že tři němečtí tvůrci jsou mezi umělci, kteří v roce 1997 získali nominace na Oscary. Kromě toho se stále více německých herců a režisérů uplatňuje v zahraničí a v německé produkci vznikají některé náročné evropské, ale stále častěji i hollywoodské projekty<sup>48</sup>. Článek zmiňuje nominaci filmu *Za hranicí ticha*<sup>49</sup> režisérky Caroline Link v kategorii cizojazyčný film. Německá kinematografie se dočkala druhého Oscara až v roce 2002 dalším filmem této režisérky *Nikde v Africe*<sup>50</sup>. Dalším úspěšným snímkem moderní německé kinematografie byl film *Good Bye, Lenin!*<sup>51</sup> z roku 2003. Režisér Wolfgang Becker v něm vylíčil konec východního Německa (NDR) zábavnou formou. Idealistickou stranickou funkcionářku skolí srdeční infarkt, ztratí vědomí a procitne za osm měsíců, již po pádu berlínské zdi. Její syn, ve snaze plnit doporučení lékařů, nechce matku ničím rozčilit, a tak organizuje celou řadu situací, aby udržel NDR i svoji matku naživu. Přítomnost aut se západní registrační značkou vysvětluje například tím, že Němci z NSR hromadně přecháží na Východ. Tato fraškovitá situace přímo volala po maximální absurditě. Ve své knize *Dějiny filmu* Jerzy Plazewski o filmu soudí, že se nejedná o kvalitní komedii nýbrž o film, který spíše probouzí spíše bezděčnou nostalgii po dávných dobrých časech.<sup>52</sup> Film *Good bye, Lenin!* se stal v roce 2003 hlavním vítězem prvního festivalu evropských filmových úsměvů v Mladé Boleslavi.<sup>53</sup> Takový zázrak německý film

---

<sup>48</sup> Německá kinematografie na vzestupu [online]. Copyright © 1996-2015 Economia, a.s., Hospodářské Noviny. 20. 2. 1997 00:00. Aktualizováno 13. 6.2001 18:14 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím [www.iHNed.cz](http://www.iHNed.cz) z: <http://archiv.ihned.cz/c1-908410-nemecka-kinematografie-na-vzestupu> ISSN 1213-7693

<sup>49</sup> *Za hranicí ticha* [Jenseits der Stille] [film]. Režie Caroline LINK. Německo, 1996.

<sup>50</sup> *Nikde v Africe* [Nirgendwo in Afrika] [film]. Režie Caroline LINK. Německo, 2001.

<sup>51</sup> *Good bye, Lenin!* [Good bye, Lenin!] [film]. Režie Wolfgang BECKER. Německo, 2003.

<sup>52</sup> THOMPSON, K.; BORDWELL D. *Dějiny filmu*. s. 698

<sup>53</sup> SPÁČILOVÁ Mirka, JIREŠ Roman, DOSTÁLOVÁ Anna. *Filmový úsměv získal Good bye, Lenin!* [online].

© Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 22. 9. 2003 14:56 [cit.

dlouho nezažil. Něžnou komedii vidělo přes šest milionů Němců, na milion Francouzů, ve Velké Británii utržila přes milion liber. Prodala se do 65 zemí včetně Česka, kde měla premiéru v pondělí 17. listopadu, symbolicky v Den boje za svobodu a demokracii<sup>54</sup>. Kromě řady cen, které film získal, byl také navržen Německou filmovou akademií ke kandidatuře na nominaci na Oscara za nejlepší cizojazyčný zahraniční film, ale nebyl nominován do nejužšího výběru.

Tři nominace na Oscara si naopak vysloužil německý režisér Wim Wenders a to za své dokumentární snímky *Buena Social Club*<sup>55</sup>, *Pina*<sup>56</sup> a v roce 2015 za *Le Sel de la terre*<sup>57</sup>.

Ráda bych zde ještě zmínila režiséra Rolanda Emmericha, který nepatří mezi klasické německé režiséry a německému publiku i německé kultuře se odcizil svojí hollywoodskou přeměnou, ale přesto si myslím, že není na místě jej z výběru významných německých osobností filmu vynechávat.

### 3.4. Roland Emmerich

Roland Emmerich se narodil 10. listopadu 1955 v německém Stuttgartu. Filmovou školu vystudoval v Mnichově. Ještě jako student natočil nejdražší německý studentský vědecko-fantastický film *Princip Noemovy archy*<sup>58</sup>. V roce 1985 založil produkční společnost Centropolis Entertainment, kde začaly vznikat levné sci-fi filmy. Za sedm milionů marek natočil film *Měsíc 44*<sup>59</sup>. Film tehdy viděl i herec Sylvester Stallone, který se o Emmerichovi zmínil před americkými producenty. Dvojice úspěšných producentů, jmenovitě Mario Kassar a Joel Silver, nabídla Emmerichovi režii snímku *Isobar*, ale po neshodách kvůli scénáři Emmerich z projektu odstoupil a film nakonec vůbec nevznikl. O něco později mu však Mario

---

10.1. 2015]. Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/filmovy-usmev-ziskal-good-bye-lenin-db2-/filmvideo.aspx?c=A030922\\_143850\\_filmvideo\\_if](http://kultura.idnes.cz/filmovy-usmev-ziskal-good-bye-lenin-db2-/filmvideo.aspx?c=A030922_143850_filmvideo_if)

<sup>54</sup> SPÁČILOVÁ Mirka. Sbohem, Lenine, vzkazuje filmový hit [online]. © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 15. 11. 2003 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/sbohem-lenine-vzkazuje-filmovy-hit-du8-/filmvideo.aspx?c=A031114\\_195757\\_filmvideo\\_if](http://kultura.idnes.cz/sbohem-lenine-vzkazuje-filmovy-hit-du8-/filmvideo.aspx?c=A031114_195757_filmvideo_if)

<sup>55</sup> Buena Social Club [Buena Social Club] [film]. Režie Wim WENDERS. Německo/USA/VB/Francie/Kuba, 1999.

<sup>56</sup> Pina [Pina] [film]. Režie Wim WENDERS. Německo/VB/Francie, 2011.

<sup>57</sup> Le Sel de la terre [Le Sel de la terre] [film]. Režie Wim WENDERS. Německo/VB/Francie, 2011.

<sup>58</sup> Princip Noemovy archy [Das Arche Noah Prinzip] [film]. Režie Roland EMMERICH. Západní Německo, 1984.

<sup>59</sup> Měsíc 44 [Moon 44] [film]. Režie Roland EMMERICH. Západní Německo, 1990.



Kassar nabídl práci na projektu s Jean-Claudem van Dammem a Dolphem Lundgrenem. Vznikl tak snímek *Univerzální voják*<sup>60</sup>, vědecko-fantastický film, který vydělal přes sto milionů dolarů. Finanční úspěch filmu otevřel cestu režisérovi k velkolepému sci-fi projektu *Hvězdná brána*<sup>61</sup>, který pracoval s dvojnásobným rozpočtem než film *Univerzální voják*. *Hvězdná brána* vydělala téměř 200 milionů dolarů, tj. čtyřnásobek plánovaného produkčního rozpočtu. A tak musel přijít ještě ambicióznější film *Den nezávislosti*<sup>62</sup>. Velkolepý marketing udělal z filmu komerční hit roku. Film získal Českého lva za divácky nejúspěšnější film v českých kinech v roce, kdy Jan Svěrák natočil a uvedl svůj oscarový film *Kolja*. Ronald Emmerich natočil v roce 1998 remake klasického japonského filmu *Godzila*<sup>63</sup>. Zmutované obří monstrum pustošící New York nedosáhlo očekávaného úspěchu a Emmerich se zkusil od velkolepých sci-fi odklonit. Zrežíroval historické drama *Patriot*<sup>64</sup> z období americké války o nezávislost s Melem Gibsonem a Heathem Ledgerem. Emmerichovou doménou byly vždy katastrofické vědecko-fantastické filmy. Příkladem jsou filmy *Den poté*<sup>65</sup> a *2012*<sup>66</sup>. Roland Emmerich se německé kinematografii výrazně odcizil. Od kritiků získal přezdívku Spielberg ze Sindelfingenu (Das Spielbergle aus Sindelfingen), ačkoli to zní jako kompliment, německá média to mínila urážlivě. Němečtí kritici upřednostňovali francouzskou novou vlnu a německý expresionismus, zatímco Emmerich točil své filmy v angličtině a ve stylu nového Hollywoodu<sup>67</sup>.

Odklon od čistě německé kinematografie dovolil Emmerichovi, ale také Volkerovi Schlöndorffovi, Ronaldu Emmerichovi a Wimmu Wendersovi pracovat pod záštitou amerických produkčních společností na filmech s několikanásobně vyšším rozpočtem než na jaký byli z Německa zvyklí. Podobný profesní vývoj, odklon od skromné produkce a experimentálních filmů ke komerčním velkofilmům, měl i další novodobý německý režisér Tom Tykwer. Jeho první filmy jsou ryze německé a financované z lokálních zdrojů, ale s postupem času začal natáčet filmy v koprodukcí s evropskými a později s americkými filmovými společnostmi.

---

<sup>60</sup> Univerzální voják [Universal Soldier] [film]. Režie Roland EMMERICH. USA, 1992.

<sup>61</sup> Hvězdná brána [Stargate] [film]. Režie Roland EMMERICH. Francie/USA, 1994.

<sup>62</sup> Den nezávislosti [Independent Day] [film]. Režie Roland EMMERICH. USA, 1996.

<sup>63</sup> Godzilla [Godzilla] [film]. Režie Roland EMMERICH. USA/Japonsko, 1998.

<sup>64</sup> Patriot [The Patriot] [film]. Režie Roland EMMERICH. USA/Německo, 2000.

<sup>65</sup> Den poté [The Day After Tomorrow] [film]. Režie Roland EMMERICH. USA/Německo, 2004.

<sup>66</sup> 2012 [2012] [film]. Režie Roland EMMERICH. USA/Německo, 2009.

<sup>67</sup> Emmerich R. Biography [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím www.IMDb.com z: [http://www.imdb.com/name/nm0000386/bio?ref=nm\\_ov\\_bio\\_sm](http://www.imdb.com/name/nm0000386/bio?ref=nm_ov_bio_sm)

## 3.5. Tom Tykwer

### 3.5.1. Biografie Toma Tykwera

Tom Tykwer, nejvýraznější osobnost současného německé filmografie, se narodil 23. května 1965 ve Wuppertalu. Proslavil se snímkem *Lola běží o život*, který byl uveden do kin v roce 1998. Dnes je Tom Tykwer známý jako režisér, scenárista a hudební skladatel.

Filmy miloval od dětství. První film, který jako dítě viděl, byla pohádka *Petr Pan*<sup>68</sup>. Tykwera oslovilo kouzlo smyšleného světa a myšlenka, že si může vytvořit vlastní realitu. Mezi další rané Tykwerovy filmové inspirace patří romanticko-dobrodružný film *King Kong*<sup>69</sup> z roku 1976 a horor Johna Carpentera *Halloween*<sup>70</sup> z roku 1978. Na film *Halloween* se vydal až do Berlína, protože v rodném městě by ho na nepřístupný horor jako nezletilého nepustili. Když mu bylo jedenáct let, natočil svůj první film pod názvem *Super 8*. Od čtrnácti let pracoval jako promítač v biografu a ve svém volném čase se zabýval tvorbou krátkých filmů. V devatenácti letech se přestěhoval do Berlína, který se stal Tykwerovou základnou. V Berlíně pracoval jako promítač v různých nezávislých kinech. Poté, co všichni diváci odešli z kina, pouštěl si do ranních hodin své oblíbené filmy, mezi něž patřil i vědecko-fantastický film *Blade Runner*<sup>71</sup> režiséra Ridleyho Scotta. Tom Tykwer neměl vůbec snadnou cestu, aby se stal úspěšným režisérem. Svým amatérským remakem filmu *Godzilla* byl odmítnut na několika filmových školách, ale filmařské řemeslo tím dokonale poznal. Všechny znalosti získal až díky vlastním zkušenostem. V roce 1988, to mu bylo třiatdvacet let, převzal vedení nejstaršího berlínského kina Moviemento a zároveň s vedením kina točil krátkometrážní filmy. Jeho začátky ovlivnil německý filmový režisér Rosa von Praunheim, který je představitelem postmoderní německé kinematografie. Režisér mladému Tykwerovi poradil, aby zaznamenával hádky s přítelkyní. Tak vznikl v roce 1990 krátký snímek *Because*. Snímek *Because* byl prezentován v roce 1991 na filmovém festivalu The Hof International Film Festival<sup>72</sup> v městečku Hof. O dva roky později natočil druhý snímek *Epilog*, který je méně známý. Během mládí vystřídal Tykwer také nejrůznější filmařské profese, počínaje skripty až

<sup>68</sup> Petr Pan [Petr Pan] [film]. Režie Paul VERHOEVEN. Německo, 1962.

<sup>69</sup> King Kong [King Kong] [film]. Režie John GUILLERMIN. USA, 1976.

<sup>70</sup> Halloween [Halloween] [film]. Režie John CARPENTER. USA, 1978.

<sup>71</sup> Blade Runner [Blade Runner] [film]. Režie Ridley SCOTT. USA, 1982.

<sup>72</sup> The Hof International Film Festival – platforma pro mladé německé režiséry a objevování nových talentů

po asistenci produkce i režie. Podařilo se mu získat práci v berlínské televizní stanici FAB, kde pracoval například na portrétech režisérů Wima Wenderse<sup>73</sup>, Akiho Kaurismäkiho<sup>74</sup>, Larse von Triera<sup>75</sup> nebo Petera Greenwaye<sup>76</sup>.

V roce 1994 založil společně s producentem Stefanem Arndtem a režiséry Wolfgangem Beckerem a Danim Levym produkční společnost X Filme Creative Pool. Jejich představa byla, že spojením zdrojů budou silnější a mohou vytvořit základnu pro uskutečnění řady různých uměleckých nápadů<sup>77</sup>. V podstatě tak okopírovali vznik historii vzniku studia United Artists, které založili v roce 1919 herci Charles Chaplin, Mary Pickfordová, Douglas Fairbanks a režisér David Wark Griffith<sup>78</sup>. Cílem nově vzniklé produkční společnosti bylo „vytvářet chytré filmy, které by lidi chtěli vidět“.

Svůj první celovečerní film *Smrtná Marie* natočil v roce 1993. Jedná se o příběh ženy, která je neustále psychicky týraná diktátorským manželem. Žena se pokusí vymanit ze životního stereotypu a vzít osud do svých rukou. V roce 1995 získal za režii celovečerního filmu *Smrtná Maria* Bavorskou filmovou cenu pro nejlepšího mladého režiséra. Bavorské filmové ceny (Bayerischer Filmpreis) jsou každoročně udělována od roku 1979 podle vlády státu.

Po filmu *Smrtná Marie* následovalo melodrama *Zimní spáči*, které získalo cenu VGF udělovanou společností německých producentů a filmových distributorů na bavorském filmovém festivalu v roce 1998. Mezinárodní věhlas si vydobyl Tykwer hlavně svým snímkem *Lola běží o život*, v němž se vyprofiloval jeho styl, charakterizovaný ostrým, rychlým střihem a výraznou hudbou. Film byl v roce uvedení do kin komerčně nejúspěšnějším německým filmem roku. Znamenal zdroj inspirace i kopírování pro mnohé mladší tvůrce. Rudý přeliv hlavní protagonistky Franky Potenteové rozpoutal v Německu nevídanou módní vlnu a mladá hrdinka se nakonec stala i jednou z inspirací pro německé výroční filmové ceny, které jsou udělované německou filmovou akademií (Deutsche

---

<sup>73</sup> Wim Wenders (narozen 1945) je německý filmový režisér, fotograf a producent

<sup>74</sup> Aki Kaurismäki (narozen 1957) je finský autorský filmový scenárista a režisér

<sup>75</sup> Lars von Trier (narozen 1956) je dánský filmový režisér a představitel hnutí Dogma 95, prosazující minimalismus ve filmu.

<sup>76</sup> Peter Greenway (narozen 1942) je britský filmový režisér, známý pro svoje umělecky zaměřené filmy, které často výrazně pracují s výtvarnou stylizací jednotlivých scén, stejně tak jako pro spolupráci s minimalistickými skladateli

<sup>77</sup> X Filme Creative Pool [online]. © 2012 X Filme Creative Pool GmbH, Alle Rechte vorbehalten. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.x-filme.de/>

<sup>78</sup> United Artists Corporation: American company [online]. © 2015 Encyclopaedia Britannica, Inc. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/615460/United-Artists-Corporation>

Filmakademie). Každoročně uděluje akademie vítězům jednotlivých kategorií sošky známé jako Lola vyobrazující postavu ženy. Tykwerův film pravděpodobně nebyl jedinou inspirací pro sošku Loly, protože Lola se také jmenovala postava, kterou hrála Marlene Dietrichová ve filmu *Modrý anděl* z roku 1930.<sup>79</sup> *Lola* je zároveň hlavní hrdinkou stejnojmenného filmu režiséra éry nového německého filmu Rainera Wernera Fassbindera. Samotnou realizaci filmu *Lola běží o život* podnítila krušná situace v Tykwerově produkční firmě. Film byl nominován na cenu Britské akademie British Academy Film Awards (BAFTA) za nejlepší cizojazyčný film, cenu The Independent Spirit Award získal za zahraniční film na filmovém festivalu na Santa Monice ve Spojených státech amerických a cenu diváků na mezinárodním filmovém festivalu Sundance v roce 1999.<sup>80</sup>

Režisér již snímkem *Lola běží o život* dokázal, že patří k nejnadanějším a nejoriginálnějším tvůrcům mladé generace v mezinárodním měřítku. V průběhu natáčení začal několikaletý vztah mezi Tomem Tykwerem a představitelkou hlavní role Frankou Potente. Tykwer pro ni později napsal drama *Princezna a bojovník*. Jedná se o moderní pohádku s melodramatickými motivy. Za tento film byl Tykwer v roce 2001 nominován Evropskou filmovou akademií za nejlepší režii, Franka Potente za nejlepší ženský herecký výkon a Benno Fürmann za nejlepší mužský herecký výkon v hlavní roli. Cenu za nejlepší hraný film získal až od Německé filmové akademie.<sup>81</sup> Do českých kin byl film uveden v únoru roku 2002.

Po úspěchu Loly se Tykwer rozhodl natáčet v mezinárodních koprodukcích, z čehož vzešlo melodrama *Nebe* dotýkající se tématu moderního terorismu. Tykwer obsadil do hlavních rolí slavnou americkou herečku Cate Blanchett<sup>82</sup> a neméně slavného amerického herce s německo-italskými kořeny Giovanniho Ribisiho<sup>83</sup>. Film byl natáčen v italském Toskánsku v anglickém znění. Scénář k filmu pocházel z autorské dílny Krzysztofa Kieslowského<sup>84</sup> a Krzysztofa Piesiewicz<sup>85</sup>. Dvojice polských scénáristů je známá především

---

<sup>79</sup> *Modrý anděl* [Der blaue Engel] [film]. Režie Josef von STERNBERG. Německo, 1930.

<sup>80</sup> *Lola běží o život*. Awards - Nominace na cenu BAFTA, vítězství na Independent Spirit Awards a Sundance Film Festival [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 20. 1. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.imdb.com](http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref_=tt_awd) z: [http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref_=tt_awd)

<sup>81</sup> *Lola běží o život*. Awards - Vítězství na German Film Festival [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 20. 1. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.imdb.com](http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref_=tt_awd) z: [http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref_=tt_awd)

<sup>82</sup> Cate Blanchett (narozena 1969) - australská herečka a režisérka

<sup>83</sup> Gioavnni Ribisi (narozena 1974) - je americký herec a producent

<sup>84</sup> Krzysztof Kieslowski (1941-1996) – polský filmový režisér a scenárista

<sup>85</sup> Krzysztof Marek Piesiewicz (narozen 1945)- polský právník, scenárista a politik

úspěšnou filmovou trilogií *Tři barvy*, kterou Krzysztof Kieslowski také sám režíroval. Po smrti Kieslowkého v roce 1996 zbyla ještě řada scénářů, kterých se ujali evropští režiséři, kteří z úcty ke Kieslowkému dokončili podle scénářů jeho dílo. Nejúspěšnějším z této řady režijních pokusů byl právě film Toma Tykwera. Z filmu *Nebe* byl patrný respekt, který Tykwer cítil vůči Kieslowského způsobu práce, ale paradoxně je to podle kritiků spíše slabší stránka filmu. Česká filmová kritička Mirka Spáčilová o filmu říká: „Tykwer se opájí zasněně uměleckými symboly - sice efektními, ale jen pro efekt sám. Je to hezká podívaná, ale bez dravé síly a horké krve adrenalinové generace, která v Lole zrychlovala tep. Jako by Tykwer najednou zatoužil stát se klasikem“<sup>86</sup>. Pro milovníky rafinovaných Tykwerovských zápletek zůstalo *Nebe* spíše zklamáním. Českou premiéru měl snímek 23. ledna roku 2003, kdy Tykwer slavnostně otevíral pražskou část Febiofestu<sup>87</sup> 2003.<sup>88</sup> Za svůj snímek získal Tykwer na mezinárodním filmovém festivalu v Berlíně nominaci na Zlatého medvěda. *Nebe* bylo oceněno také stříbrnou Německou filmovou cenou a Cate Blanchettová za svou roli obdržela německou Zlatou kameru.<sup>89</sup>

Pokusem o ambiciózní evropský velkofilm byl přepis historického románu *Parfém: příběh vraha* od nejznámějšího moderního německého autora Patricka Süskinda. Film aspiroval na několik výročních cen za nejlepší kameru, nejlepší zvuk, nejlepší kostýmy, nejlepší střih a byl nominován do soutěže o nejlepší evropský film roku 2007.<sup>90</sup> Tykwer svojí adaptací ukázal, že i něco tak abstraktního, jako je vůně, lze kamerou zachytit. Film má velmi působivé vizuální zpracování. Ne všechny kritiky však byly pozitivní.<sup>91</sup>

---

<sup>86</sup> SPÁČILOVÁ Mirka. Lola běžela o život, Nebe se vzdává [online] © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 24. 1. 2003 [cit. 30. 1. 2015] Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/lola-bezela-o-zivot-nebe-se-vzdava-dln/filmvideo.aspx?c=A030124\\_133503\\_filmvideo\\_ef](http://kultura.idnes.cz/lola-bezela-o-zivot-nebe-se-vzdava-dln/filmvideo.aspx?c=A030124_133503_filmvideo_ef)

<sup>87</sup> Febiofest-Mezinárodní filmový festival Praha – jde o druhý nejprestižnější filmový festival v ČR

<sup>88</sup> Tykwerovo Nebe otevře Febiofest. [online] © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 23. 1. 2003 8:42 [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/tykwerovo-nebe-otevre-febiofest-doa-/filmvideo.aspx?c=A030114\\_172216\\_filmvideo\\_vlk](http://kultura.idnes.cz/tykwerovo-nebe-otevre-febiofest-doa-/filmvideo.aspx?c=A030114_172216_filmvideo_vlk)

<sup>89</sup> Nebe. Awards - Vítězství na German Film Festival, Cate Blanchettová - Golden Camera, Germany [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím www.IMDb.com z: [http://www.imdb.com/title/tt0246677/awards?ref=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0246677/awards?ref=tt_awd)

<sup>90</sup> Parfém: příběh vraha. Awards – nejlepší evropský film 2007 [online]. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné z: [http://www.imdb.com/title/tt0396171/awards?ref=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0396171/awards?ref=tt_awd)

<sup>91</sup> RUSSEL Jamei. Perfume: The Story of A Murderer [online]. Copyright © 2015 BBC. Aktualizováno 19. 12. 2006 [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím www.bbc.com z: [http://www.bbc.co.uk/films/2006/12/18/perfume\\_2006\\_review.shtml](http://www.bbc.co.uk/films/2006/12/18/perfume_2006_review.shtml)

V roce 2008 Tykwer spolu se svojí novou přítelkyní a budoucí ženou Marií Steinmannovou založili neziskovou organizaci One Fine Day. Organizace podporuje umělecké vzdělávací projekty pro africké děti v ghettech keňského Nairobi.<sup>92</sup>

Po thrilleru *International* se Tykwer vrátil do Berlína, kde natočil komedii *Tři* nominovanou v roce 2010 na Zlatého lva festivalu v Benátkách. Téhož roku film soutěžil na neméně prestižním filmovém festivalu v Torontu.<sup>93</sup> Tykwer byl mentorem pro Hawu Essuman při režii jejího prvního celovečerního snímku *Soul Boy*. Mladá režisérka původem z Keni, vypráví příběh čtrnáctileté dívky Abily, která žije v Nairobi v jednom z největších slumů ve východní Africe. Občas bývá Tykwer zmíněn jako spolurežisér filmu *Soul Boy*. Zatím posledním dokončeným Tykwerovým snímkem je *Atlas mraků* podle postmoderního vědecko-fantastického románu Davida Mitchella<sup>94</sup>. Film natočil ve spolupráci se sourozenci Lanou a Andym Wachowski, kteří se proslavili tím, že napsali scénář, a ujali se režie filmu *Matrix*. *Matrix* se dočkal ještě dvou pokračování.

### 3.5.2. *Filmografie Toma Tykwera*

**Because** (Because)

Délka: 34 minut

Premiéra: 13. září 2001, Athénský filmový festival, Řecko

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Tom Tykwer

Produkce: Black Out Film

Jazyk: německy

Film byl natočen v roce 1990, ale veřejně promítán byl až v roce 2001 na filmovém festivalu v Athénách. Děj začíná obrazem s balancováním prázdného poháru vína na desce stolu. Tedy

---

<sup>92</sup> One Fine Day. Artists for Africa. Nezisková organizace. [online]. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné z:

<http://www.onefineday.org/?id=1#!about-us/cq4r>

<sup>93</sup> Tři. Awards - Nominace na festivalu v Benátkách [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím www.IMDb.com z: [http://www.imdb.com/title/tt1517177/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt1517177/awards?ref_=tt_awd)

<sup>94</sup> David Mitchel (narozen 1969) - anglický spisovatel, který byl třikrát nominován na Man Bookerovu cenu

již od samého začátku mají náhoda a předurčení v Tykwerově filmu své ústřední místo. Nevinný mladý muž a jeho syn se stanou svědky hádky mladého páru. Proč otec se synem stojí o půlnoci zrovna pod okny bytového domu, kde není vysvětleno. Tykwer vtahuje nás, že to ani není potřeba vědět. Naopak Tykwer zavádí diváky do dlouhotrvající hádky mezi Tanjou a jejím přítelem Martinem. Děj je postaven tak, že nejprve sympatie diváka se naklání na jednu stranu a poté na opačnou, až nakonec oba partneři nejsou odhaleni jako lháři. Charakteristické rysy Tykwerova talentu jsou rozeznatelné již v tomto filmu. Například jeho zalíbení ve zpětném převíjení děje jakoby byl náš život DVD diskem, nápad, který udělal později z filmu *Lola běží o život* světový hit. Tykwer a jeho kameraman Griebe experimentují s osvětlením a dekoracemi. Například stěny bytu jsou sytě červené barvy jakou má krev, stejně tak i povlečení v bytě. Dialogy, které se skládají ze zdánlivě banálních frází, otázek a odpovědí a mají nepravidelné tempo a připomínající tím díla Ingmara Bergmana<sup>95</sup> a Edwarda Albeeho<sup>96</sup>. Tak režisér odkrývá pokrytectví, které způsobuje většinu potíže v mileneckých vztazích a zobrazuje sebelítost a zranitelnost, která se pod maskou pokrytce schovává.<sup>97</sup>

## **Epilog (Epilog)**

Délka: 13 minut

Premiéra: únor 1992, Berlínský filmový festival, Německo

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Tom Tykwer

Produkce: Black Out Film

Jazyk: německy

Děj se začíná hádkou, v níž muž zabije svou partnerku a poté se nevěřičně ptá, jak k tomu mohlo dojít a ještě jednou probere retrospektivně vše, co osudnému sporu předcházelo. V závěru filmu však dojde k prohození vyprávěčských rolí. Z oběti (ženy) se stane vrah, když údajně příliš dotěrný muž za krouživých pohybů kamery a zkresleného křiku své partnerky náhle ztuhne s mdlým pohledem tupě upřeným do dálky. Hádky partnerů se zde podobně jako

---

<sup>95</sup> Ingmar Bergman (1918 - 2007) byl švédský filmový a divadelní režisér, spisovatel a dramatik, jeden z nejvýznamnějších autorských filmařů 20. století

<sup>96</sup> Edward Franklin Albee (narozen 1928) je americký dramatik

<sup>97</sup> TYKWER T. Because. Film Essay by Peter. [online]. Cowie © 2010 Tom Tykwer, Berlin [cit. 4. 2. 2015]  
Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Because-short-film>

v úplně prvním filmu *Because* stává spouštěcím momentem k hravé, nicméně tragikomické studii pohybu (zejména toho, jenž probíhá uvnitř postav a probouzí v nich emoce). Vídeňský psychoanalytik a fyziolog Wilhelm Reich interpretuje s ohledem na integrálnost systému tělo-duše obdobné psychické stavy takto: „Bude-li člověk na celém povrchu vystaven trvalému tlaku, bude ve stavu trvalé úzkosti. Kdyby dokázal mluvit, prosil by o uvolnění z této mučivé situace. Bylo by mu jedno, co se s ním stane, za jednoho předpokladu, kdyby do jeho stlačeného, rigidního stavu mohla být opět vnesena změna a pohyb. Sám by toho však nebyl schopen dosáhnout. Musel by to pro něj udělat někdo jiný, například zmítáním v prostoru (tělocvik), hnětením (masáže), a kdyby nebyl zbytí, bodnutím (fantazie o propíchnutí, puknutí), poškozením (masochistické fantazie bití), a kdyby nic nepomohlo, rozpadem, zánikem, dezintegrací (obětní smrtí)“<sup>98</sup>. Zásuvka psacího stolu se ve filmu sama otevře a nabídne zbraň potenciálnímu pachateli. Místo muži se však náhle a zdánlivě nelogicky nabídne jeho partnerce. Krátce předtím než je zastřelen, se muž podívá do kamery a řekne: „Tady přece něco nehraje“<sup>99</sup>.

### **Smrtná Marie (Die tödliche Maria)**

Délka: 106 minut

Premiéra: únor 1993, Hof International Filmdays, Německo

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Tom Tykwer

Produkce: Liebesfilm, Zweites Deutsches Fernsehen (ZDF)

Jazyk: německy

Film *Smrtná Marie* vypráví o ženě, která se rozhodne radikálně změnit svůj život. Temný kriminální psychotriller nahlízející do vnitřního světa ženy zmítané mezi hrubým manželem, nemocným otcem a nevýrazným milencem. Tykwer v tomto cynickém a velmi zdařilém psychodramatu sleduje vývoj událostí, které dokážou introvertně založenou ženu přivést až

---

<sup>98</sup> NOVÁK Miloslav. Emoce a pohyby Toma Tykwera. Literární noviny č.4/23.1.2002, s.13

<sup>99</sup> TYKWER Tom. Epilog. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Epilog-short-film>



k radikální vzpouře proti jejímu okolí.<sup>100</sup> Při tvorbě tohoto filmu byl Tykwer očividně ovlivněn režisérem Davidem Lynchem<sup>101</sup> a Alfredem Hitchcockem<sup>102</sup>.

### **Život – stavba povolena (Das Leben ist eine Baustelle)**

Délka: 115 minut

Premiéra: 22. února 1997, Berlin International Film Festival, Německo

Režie: Wolfgang Becker

Scénář: Wolfgang Becker, Tom Tykwer

Produkce: X-Filme Creative Pool, Westdeutscher Rundfunk (WDR), Arte, Senator Film,

Jazyk: německy

Tento film se řadí mezi drama a komedii, jež Tykwer ztvárnil v roce 1997. Jedná se o příběh berlínského mladíka Jana Nebela, který se cestou do práce přimotá do pouliční potyčky, za což dostane vysokou pokutu. Aby nebylo problémů dost, přijde Jan ještě o práci a nabude podezření, že se nakazil AIDS. Jediné co ho může hrát na srdci je dívka Vera, do které se zamiluje. Film je vyprávěním o hledání cesty životem a štěstím v rozestavěném sjednoceném Berlíně.<sup>103</sup>

---

<sup>100</sup>TYKWER Tom. Deadly Maria. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z:

<http://www.tomtykwer.com/Filmography/Deadly-Maria>

<sup>101</sup> David Lynch (20. ledna 1946 - ) je americký filmový scenárista, režisér, producent, malíř, hudebník, skladatel a performer. Jedná se o významného představitele postmoderní kinematografie.

<sup>102</sup> Alfred Hitchcock (13. srpna 1899 – 29. dubna 1980) byl britský a americký filmový režisér a producent, který proslul jako mistr thrillerů a kriminálních příběhů s vysokou uměleckou hodnotou

<sup>103</sup> TYKWER Tom. Život – stavba povolena. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z:

<http://www.csfd.cz/film/41640-zivot-stavba-povolena/>

### **Zimní spáči** (Winterschläfer)

Délka: 122 minut

Premiéra: 8. září, 1997, Toronto International Film Festival, Kanada

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Anne-Françoise Pyszora, Anne-Françoise Pyszora, Tom Tykwer

Produkce: X-Filme Creative Pool, Palladio Film, Westdeutscher Rundfunk (WDR), Arte, Mitteldeutscher Rundfunk (MDR)

Jazyk: německy

Milostný thriller, v němž se proplétají osudy lidí na okraji horského městečka. Tykwer zde objevuje své hlavní téma osudovosti a zkoumání role zdánlivých nahodilostí v životech lidí. René stráví večer v místním baru a cestou domů si vyfotí v podnapilém stavu mladý pár při milování. Poté ukradne milencům auto a odjede s ním domů. V tu samou dobu vyjíždí místní farmář Theo k veterináři a netuší, že se mu v přívěsu schovává jeho dcera. V zatáčce zasněžené horské silnice dojde k autonehodě. Osudy čtyř lidí, dvou dívek a dvou mužů, jsou propojeny nepoznaným tajemstvím.<sup>104</sup>

### **Lola běží o život** (Lola rennt)

Délka: 81 minut

Premiéra: 20. srpna 1998, Německo

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Tom Tykwer

Produkce: X-Filme Creative Pool, Westdeutscher Rundfunk (WDR), Arte

Jazyk: německý, anglický, japonský

Invenční, pohybově vzrušující film je cvičením v překvapení, která začínají hned v úvodních titulcích, když se davová scéna zvrátí v letecký pohled, v němž shromáždění lidé vytvoří název filmu. Proslulý snímek a zároveň hravě předvedený spletenec tehdejšího Berlína,

---

<sup>104</sup> TYKWER Tom. Winter Sleepers. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Winter-Sleepers>

v jehož jádru stojí pochybný kurýr Manni a jeho dívka Lola, která má dvacet minut na to, aby mu pomohla z bezvýchodné situace.<sup>105</sup>

### **Princezna a bojovník** (Der Krieger und die Kaiserin)

Délka: 135 minut

Premiéra: 2. září 2000, Filmový festival v Benátkách, Itálie

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Tom Tykwer

Produkce: X-Filme Creative Pool, Westdeutscher Rundfunk (WDR)

Jazyk: německy

Tématem tohoto filmu je vnímání světa skrze naše smysly. Z filmu je vidět, že Tykwer chová k smyslům až posvátnou úctu. Příkladem je jeho soustředění se na zvuk dechu, tlukot srdce nebo šepot hlasů. Film můžeme vnímat jako variaci na pohádku O Šípkové Růžence. Tykwer nabízí rafinovaně natočený příběh s možností pohádkového výkladu o citově založené dívce, která dokáže otevírat uzamčená srdce. Hlavní dvojici postav tvoří nezaměstnaný Bodo a zdravotní sestra Sissi. V úvodu si v působivé scéně Sissy chladí rozpálené skráně kostkami křišťálově čistého ledu. Pro Sissi, která pracuje v psychiatrickém ústavu, je jedinou blízkou bytostí nevidomý pacient. Sissi sražena velkým kamionem a zůstane nehybně ležet pod koly mohutného kouřícího vozu. Utrpení těla a zvuky ticha jsou významovou náplní klíčové události filmu. Záchranou pro Sissi je mladík Bodo, který ji ostrou čepelí nože prořízne na krku otvor do dýchací trubice, aby ji zachránil. Mlčenlivá a možná trochu retardovaná Sissy se do bývalého vojáka Boda osudově zamiluje. Jenomže Bodo, trpící traumatem z minulosti, nechce mít s dívkou vůbec nic společného. Po nevydařené bankovní loupeži, se Bodo ukryje v léčebně, kde ho Sissi „zamíchá“ mezi pacienty. Mají tak dost času na vzájemné poznávání a pochopení. V Princezně a bojovníkovi se rovněž rozehrává téma volnosti. Motiv létání, maketa ptáka, modely svázaných stromů lemujících cestu, které se tu spolu s motivem trýznění těla velmi přirozeně snoubí. V Tykwerovi se opět vrací také ženský princip. Jedná se o touhu směřující k probuzení, o snahu překonat úzkost z tísnivých skutečností, o potřebu

---

<sup>105</sup> TYKWER Tom. Run Lola run. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Run-Lola-Run>

změnit směřování vlastního osudu. Ve filmu byla využita visutá dráha Schwebbahn, která je symbolem německého města Wuppertalu, které je rodištěm režiséra.<sup>106</sup>

**Nebe** (Heaven)

Délka: 97 minut

Premiéra: únor 2002, Berlínský filmový festival

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Krzysztof Kieslowski, Krzysztof Piesiewicz

Produkce: Miramax, X-Filme Creative Pool, Mirage Enterprises, Noé Productions,

Star Edizioni Cinematografiche

Jazyk: anglický, italský

Film *Nebe* byl při svém uvedení nominovaný na Zlatého medvěda na MFF v Berlíně.<sup>107</sup> Tykwer zde spojuje prvky milostného příběhu, thrilleru a morálního dramatu o vině, vykoupení a síle lásky. Mladá, krásná a nešťastná britská učitelka angličtiny žijící v Turíně bere spravedlnost do vlastních rukou, aby poznala peklo, očistec a možná i nebe. Marně se dovolává spravedlnosti ve věci manželovy tragické smrti. Místní policie ignoruje její obvinění vznesené proti vlivnému kartelu, zapletenému do obchodu s drogami. Philippa se rozhodne vzít spravedlnost do svých rukou a spáchat atentát na hlavního představitele kartelu pana Vendiceho. Bohužel nastražená výbušnina exploduje až na ulici, v odpadu, a při výbuchu zemřou nevinní lidé. Až při výslechu se Philippa dozví, co způsobila. V zapisovateli nečekaně získá spojence, soucítícího až přecitlivělého mladíka, Fillipa. Filippo jí pomůže k útěku. Drama o ostrém střetu náhody a osudu, kriminálka a romantický milostný příběh nevyhnutelné lásky na první pohled. Do hlavní role obsadil Tykwer Cate Blanchett, která získala za svůj mimořádný herecký výkon v roli učitelky Philippy německou Zlatou kameru<sup>108</sup>. Philippa ke spáse nepotřebuje boží znamení, ale osudovou, fanatickou lásku. Jejím zprostředkovatelem je mladý policista Filippo, kterého ztvárnil herec Giovanni Ribisi. Tykwer na Nebi pracoval dva roky. Scénář pochází od slavného režiséra Krzysztofa

<sup>106</sup> Princezna a bojovník. Česká televize © Česká televize 1996–2015. [cit. 10. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1077379390-princezna-a-bojovnik/20438144271/>

<sup>107</sup> *Nebe*. Awards – vítězství na Berlínském festivale [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím www.IMDb.com z: [http://www.imdb.com/title/tt0246677/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0246677/awards?ref_=tt_awd)

<sup>108</sup> Filmový festival v Cannes, nejprestižnější filmová cena jen Zlatá palma „Palme d’Or“

Kieslowského<sup>109</sup>, který ho dokončil těsně před smrtí v roce 1996. „Je to fantastický scénář. Četl jsem ho, jako by byl můj“<sup>110</sup>. Nebe je prvním filmem, který režisér natočil v mezinárodní produkci. Vedle Tykwerovi produkční společnosti X-Filme Creative Pool se na filmu podílela i velká americká společnost Miramax<sup>111</sup>. Tento film, přestože vzbudil u diváků i kritiky rozporuplné reakce, patřil k favoritům berlínské soutěže. Tykwer sdělil týdeníku Die Zeit: „Film drží pohromadě trojúhelník vina, odpuštění a spása, tedy velice teologický komplex“<sup>112,113</sup>.

### **Parfém: příběh vraha** (Perfume: The Story of a Murderer)

Délka: 147 minut

Premiéra: 7. září 2006, Německo

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Andrew Birkin, Bernd Eichinger, Tom Tykwer

Produkcce: Constantin Film Produktion, VIP 4 Medienfonds, Nouvelles Éditions de Films (NEF) (co-production), Castelao Producciones (co-production), Davis-Films, Ikiru Films (delegate production), Rising Star

Jazyk: anglický

Spisovatel Patrik Süskind<sup>114</sup> se dlouho bránil zfilmování svého bestselleru, nicméně nakonec své dílo nechal Tykwera přepracovat pro film. Vznikl tak snímek, jenž zajisté uchvacuje barokní výpravou, dokonalostí výtvarných, kostýmních a maskérských efektů i ponurostí naturalistických scén. Děj se odehrává ve třicátých až padesátých letech osmnáctého století, kdy se narodí jedinec s nezvykle vyvinutým čichem, který celý svůj život vnímá okolní svět pouze jako jakousi symfonii pachů. Hlavní postavu Jeana-Baptista Grenouilleho hraje mladý anglický herec Ben Wishaw<sup>115</sup>. Příběh provází postavu od narození až na popraviště. Tykwer nás nechává spolu s Jeanem-Baptistem očichávat předměty a jeho pocity šikovně přibližuje

---

<sup>109</sup> Krzysztof Kieslowski- byl polský filmový režisér a scénárista

<sup>110</sup> RUDIŠ Jaroslav. Tykwer: Rád bych znovu pozoroval svět. Právo. 2002, roč. 12, č. 38, s. 5.

<sup>111</sup> Miramax (dříve Miramax Films) je americký zábavní společnost známá pro distribuci nezávislých a zahraničních filmů, dnes divize společnosti Walt Disney

<sup>112</sup> Právo 14. 2. 2002, roč. 12, č. 38, s. 5

<sup>113</sup> RUDIŠ Jaroslav. Tykwer: Rád bych znovu pozoroval svět. Právo. 2002, roč. 12, č. 38, s. 5.

<sup>114</sup> Patrick Süskind je německý spisovatel a dramatik

<sup>115</sup> Benjamin John "Ben" Whishaw je britský herec

pomocí barvitých obrazů a doprovodným hlasem vypravěče. Právě vypravěč pomáhá divákovi lépe pochopit nemluvného podivína a odhalí také jeho zruďné přání zachytit vůni krásy mladých dívek, a vytvořit tak dokonalý parfém. Výroba dokonalého parfému si žádá velké oběti a jedna kráska za druhou tak začnou přicházet o život.<sup>116</sup>

Jedná se o velkolepou podívanou, která se mohla stát podobně kultovním filmem, jako byl film *Jméno růže*<sup>117</sup> Jeana-Jacquesa Annauda se Seanem Connerym v hlavní roli. V Německu Parfém vydělal přes 35 milionů eur a celosvětově téměř 55 milionů. Tím se stal Tykwerovým bezkonkurenčně nejvýdělečnějším projektem.

### 3 (Drei)

Délka: 119 minut

Premiéra: 10. 9. 2010, Benátský filmový festival, Itálie

Režie: Tom Tykwer

Scénář: Tom Tykwer

Produkce: X-Filme Creative Pool, Westdeutscher Rundfunk (WDR), ARD Degeto Film, ARTE

Jazyk: německy, anglicky

Snímek 3 byl do českých kin uveden 14. dubna 2011. Jedná se o film založený na příběhu svérázného milostného trojúhelníku. Popisuje krizi partnerských vztahů, otazník vznášející se nad tradičním modelem rodiny. Tykwer si k filmu sám napsal scénář a zamýšlí se v něm nad současnými rodinnými vztahy, jejich limity i možnostmi, které si těžko představíme a které jsou pro řadu z nás nepřijatelné. Tykwerovi hrdinové, čtyřicátníci Hanna a Simon, žijí už dlouho v bezdětném svazku a mají svá zaměstnání, která vyplňují většinu jejich času. Chvilé, kdy se potkávají, plynou bez hlubších společných prožitků a takřka mechanicky. Energii vnese do skomírajícího soužití až jiný muž, s nímž každý, nezávisle na tom druhém, naváže intimní poměr. Úžas i deziluze, které provází odhalení vedlejších poměrů partnerů, vystřídá časem odvaha k partnerskému experimentu ve třech.

---

<sup>116</sup> TYKWER Tom. *Perfume*. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 15. 2. 2015] Dostupné z:

<http://www.tomtykwer.com/Filmography/Perfume>

<sup>117</sup> *Jméno růže* [Der Name der Rose] [film]. Režie Alex PROYAS. ITÁLIE/NĚMECKO/FRANCIE, 1986

Paralelní soužití ve dvou lidech s vyprchaným emociálním nábojem ilustruje Tykwer nejlépe v místě, kdy Simon s diagnózou rakoviny varlat absolvuje operaci, zatímco Hanna v těchto jeho vypjatých hodinách, vyhlíží s vypnutým mobilem nové podněty k mileneckému vedlejšímu vztahu. Ve filmu se objevuje motiv nové šance na pokračování života, jež se symbolicky odráží v Adamově profesi, je vědcem zabývajícím se experimenty na embryích. Tykwer otevřeně koketuje s alternativami života a modelů soužití, o nichž se bojíme někdy i přemýšlet. Je morální využít šanci k mateřství, byť vzešla z paralelního mileneckého vztahu? Jak křisít vztahy zabořené v čase? Je možné žít ve třech, je-li soužití vyprázdněné? V podtextu filmu klade Tykwer řadu dalších otázek. Ohledně vnitřní morálky, tradičních sociálních rolí, stávajícího rodinného kodexu a odpovědnosti k potomkům, kteří přebírají model, do něhož jsme je přivedli. Film má pomalejší začátek, jeho předností však je sympatická ironie a hravost, s nimiž Tykwer nahlíží své postavy a jejich milostné drama. Jedná se o provokující téma přesahujícím hranice německé společnosti.<sup>118</sup>

### **Soul Boy (Soul Boy)**

Délka: 61 minut

Premiéra: leden 2010, Mezinárodní filmový festival v Göteborgu, Švédsko)

Režie: Hawa Essuman, Tom Tykwer

Scénář: Billy Kahora

Produkce: Ginger Ink Films, One Fine Day Films

Jazyk: keňský, německý

Čtrnáctiletý chlapec Abil žije v největším slumu Kibera v hlavním městě Keni v Nairobi. Jednoho dne najde svého otce ve zvláštním stavu a postupně zjišťuje, že mu místní čarodějnice ukradla duši. Chlapec musí postupně splnit šest úkolů a otcovu duši tak zachránit. Film je autentickým pohledem na sociální situaci ve slumu a kombinuje moderní příběh z dnešního afrického života dětí s fantastickou spiritualitou, která je stále jeho součástí.

---

<sup>118</sup> Tykwerova komedie 3 pobaví bizardním milostným trojúhelníkem. [online] © 2015 MAFRA, a.s. Copyright ČTK, Reuters. 6. 4. 2011 16:28 [cit. 18. 2. 2015] Dostupné z: [http://www.lidovky.cz/tykwerova-komedie-3-pobavi-bizarnim-milostnym-trojuhelnikem-ptg-/kultura.aspx?c=A110406\\_162803\\_ln\\_kultura\\_wok](http://www.lidovky.cz/tykwerova-komedie-3-pobavi-bizarnim-milostnym-trojuhelnikem-ptg-/kultura.aspx?c=A110406_162803_ln_kultura_wok) ISSN 1213-1385

## **Paříži, miluji tě**

Délka: 120 minut

Premiéra: 18. 5. 2006, Filmový festival v Cannes, Francie

Režie: Olivier Assayas, Frédéric Auburtin, Emmanuel Benbihy, Gurinder Chadha, Sylvain Chomet, Ethan Coen, Joel Coen, Isabel Coixet, Wes Craven, Alfonso Cuarón, Gérard Depardieu, Christopher Doyle, Richard LaGravenese, Vincenzo Natali, Alexander Payne, Bruno Podalydès, Walter Salles, Oliver Schmitz, Nobuhiro Suwa, Daniela Thomas, Tom Tykwer, Gus Van Sant

Scénář: Tristan Carné, Emmanuel Benbihy, Bruno Podalydès, Paul Mayeda Berges, Gurinder Chadha, Gus Van Sant, Joel Coen, Ethan Coen, Walter Salles, Daniela Thomas, Christopher Doyle, Rain Li, Gabrielle Keng, Isabel Coixet, Nobuhiro Suwa, Sylvain Chomet, Alfonso Cuarón, Olivier Assayas, Oliver Schmitz, Richard LaGravenese, Vincenzo Natali, Wes Craven, Tom Tykwer, Gena Rowlands, Alexander Payne, Nadine Eid

Produkce: Victoires International (co-production), Pirol Stiftung (co-production), Filmazure Canal, Arrival Cinema LLC, X-Filme Creative Pool

Jazyk: francouzský, anglický, španělský, mandarínština, arabština

Paříži, miluji tě je romantický povídkový film z roku 2006 natočený v koprodukcí Francie, Lichtenštejnska, Švýcarska a Německa, který se odehrává v Paříži. Film se skládá z 18 epizod, jejichž ústředním motivem je láska a francouzská metropole. Každou povídku natočil jiný režisér a každá se odehrává v jiném pařížském obvodu. Povídky byly natáčeny v letech 2002-2005. Každý z režisérů dostal jednu čtvrt' a měl natočit krátký pěti až osmiminutový film, jehož ústředním motivem bude láska. Těmito relativně samostatnými segmenty filmu prochází jednotící dějová linka, která je pojí do smysluplného celku. Mezi autory se kromě Toma Tykwera objevuje například Vincenzo Natali<sup>119</sup>, Walter Salles<sup>120</sup> a Ethan Coen<sup>121</sup>. Tykwerovým příspěvkem do projektu "Paříži, miluji tě" je přibližně desetiminutový snímek, který běžel v německých kinech i jako samostatný krátký film pod názvem „True“. Tykwer si vybral (nebo mu byl přidělen) desátý pařížský obvod a jeho epizoda se ve filmu jmenuje

---

<sup>119</sup> Vincenzo Natali je americko-kanadský filmový režisér a scénárista, nejlépe známý pro psaní a režírování sci-fi filmů

<sup>120</sup> Walter Salles je brazilský režisér a filmový producent

<sup>121</sup> Ethan Coen je americký producent a spisovatel



„Faubourg Saint-Denis“<sup>122</sup>. Jedná se o klasický Tykwerovský film, s Tykwerovskou moderní techno hudbou, převíjením času nazpět, zrychlováním času, dojemný romantický příběh lásky mezi slepým mladíkem a začínající americkou herečkou, on zažívá během roku, který spolu stráví, během sedmi minut filmu, nejkrásnější období svého života a cítí po celou dobu, že jejich vztah je nevyvážený, že přece krásná mladá herečka, plná života, nemůže milovat slepého, a proto její zkoušení si rolí, ve kterých trpí, křičí a rozchází se s imaginárním přítelem bere osobně a tiše trpí.

### **Atlas mraků (Cloud Atlas)**

Délka: 172 minut

Premiéra: 8. 9. 2012, Filmový festival v Torontu, Kanada

Režie: Tom Tykwer, Andy Wachowski, Lana Wachowski

Scénář: David Mitchell, Lana Wachowski, Tom Tykwer, Andy Wachowski

Produkce: Cloud Atlas Productions (as Cloud Atlas), X-Filme Creative Pool

Anarchos Pictures (as Anarchos), A Company Filmproduktionsgesellschaft (in association with) (as A Company), ARD Degeto Film (in association with) (as ARD Degeto)

Ascension Pictures, Dreams of Dragon Picture, Five Drops, Media Asia Group

Jazyk: anglický, španělský

Atlas mraků – v souladu s předlohou – nabízí šest příběhů, které se proplétají v různých místech a časech od začátku 19. století až po budoucnost, zabere sto sedmdesát minut času.

Dávni otroci v Tichomoří a budoucí otroci v příští automatizované totalitě, britský skladatel 30. let a britský nakladatel ze současnosti; americká novinářka na stopě mocenského spiknutí a spasitelka domorodců na cestě k poznání. „Přemoudřelé“ filmy vyčerpávají energii svých diváků už tím, jak obtížně se dají popsat. Opírají se totiž často o soustavu provázaných časoprostorů, komplikovaných různými vypravěči.

Příběh právníka Ewinga se odehrává v roce 1845 během plavby jižním Pacifikem a příběh skladatele Frobishera je situovaný do Edinburghu roku 1936. Reportérka Reyová odhaluje komplot kolem sanfranciské jaderné elektrárny v roce 1973 a náš současník Cavendish se

---

<sup>122</sup> BENDOVIÁ Helena. Paříži, Miluji tě/Film pro (filmové) turisty. [online] © Cinepur / Časopis vydává Sdružení přátel Cinepuru [cit. 18. 2. 2015] Dostupné z: <http://cinepur.cz/article.php?article=1425>

pokouší uprchnout z domova důchodců. V Soulu roku 2144 se dívčí klon Sonmi-45 vzbouří proti osudu otroka a na Havaji v postapokalyptické budoucnosti se prostřáček Zachry a vzdělaná badatelka Meronym snaží zastavit úpadek lidstva.<sup>123</sup>

Jednotlivé příběhy se (stejně jako v knize) žánrově liší, Tykwer tak střídá „duchovní“ psychologické drama, s komedií a „paranoidním“ thrillerem. Lana a Andy Wachowští<sup>124</sup> se ujali námořní epizody z roku 1849 i obou sci-fi, přičemž příběh Sonmi se výrazně odchyluje od předlohy a hodně připomíná Matrix. Jednotlivé epizody se neustále sofistikovaně prolínají a ovlivňují, takže nakonec vzniká dojem jediného příběhu. Ten spojují i různá svědectví o aktivitách předchůdců – Ewingův deník, Frobisherova skladba film natočený podle Cavendishova autobiografického románu a záznam výpovědi Sonmi-45. Ústřední šestice je pak vlastně jedinou „duší“, jež se v průběhu věků přetěluje. Poselstvím filmu je asi toto: lidstvo není ztraceno, i ze ziskuchtivého darebáka se posléze může stát kladný hrdina.

Film je symfonií barev, stylů, efektů a nálad. Ale také typem uměleckého díla, které chce naráz odhalit a pojmenovat veškerá tajemství lidského bytí. Šamanství, reinkarnace, katastrofy, útky, lásky, zrady, proroctví, to všechno se opakuje v různých variacích.

Atlas mraků připomíná propletením příběhů stavbu snímku *Babel*<sup>125</sup>, v němž však neviditelná spojnice různých životů účinkovala s přísně neúprosnou osudovostí. Člověk se může přistihnout v situaci, kdy by si vlastně docela vystačil s jedním, a to nejvtipnějším z příběhů, který se zabývá vzpourou důchodců v domě pro seniory připomínající Formanův Přelet nad kukaččím hnízdem. Vlastně každý tu najde svůj svět, starosvětskou romantiku i počítačové hry, intelektuální šarády i zběsilé honičky.<sup>126</sup>

---

<sup>123</sup> TYKWER Tom. Cloud Atlas. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 24. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Cloud-A>

<sup>124</sup> Lana a Andy Wachowští je sourozenecká režijní a producentská dvojice Lany (dříve Larryho) a Andyho Wachowských. Jejich nejslavnějším počinem je trilogie o Matrixu. Také napsali např. scénář k filmu V jako Vendeta

<sup>125</sup> Babel [Babel] [film]. Režie Alejandro González INNÁRRITU. FRANCIE/USA/MEXICO, 2004

<sup>126</sup> PROKOPOVÁ Alena. Atlas mraků: Filmové sudoku o našem osudu. [online] © 2015 MAFRA, a.s. Copyright ČTK, Reuters, 24. 11. 2012 7:00 [cit. 24. 2. 2015] Dostupné z: [http://www.lidovky.cz/atlas-mraku-filmove-sudoku-o-nasem-osudu-ffl-/kultura.aspx?c=A121123\\_095742\\_ln\\_kultura\\_bt](http://www.lidovky.cz/atlas-mraku-filmove-sudoku-o-nasem-osudu-ffl-/kultura.aspx?c=A121123_095742_ln_kultura_bt)

## 4. ANALÝZA VYBRANÝCH FILMOVÝCH DĚL

Pro podrobnější analýzu Tykwerova filmového rukopisu jsem si vybrala dva jeho nejúspěšnější filmy, *Lola běží o život* a *Parfém: příběh vraha*. V analýze se snažím podchytit charakteristické znaky Tykwerovy tvorby a vysvětlit způsob, který Tykwer používá při zobrazování vnitřních pocitů postav.

### 4.1. Lola běží o život

Film byl premiérově uveden do kin v Německu dne 20. srpna 1998. Do českých kin se dostal až o půl roku později, 11. února 1999. Jedná se o celovečerní film, který trvá 81 minut. Žánrově se tento film řadí mezi akční, krimi a thriller. Ve filmu hrají ústřední dvojici postav devatenáctiletá Franka Potente a jedenadvacetiletý Moritz Bleibtreu. Díky úspěchu filmu „Lola běží o život“ získala mladá herečka role v hollywoodských filmech. Zahrála si ve filmu „Agent bez minulosti“ (The Bourne identity, 2002) s americkou filmovou hvězdou Mattem Damonem a také v dějově navazujícím filmu „Bournův mýtus“ (The Bourne Supremacy, 2004). Moritz Bleibtreu byl obsazen do hlavní role ve filmu „Das Experiment“, za který byl nominován na cenu Evropské filmové akademie v roce 2001.

Tom Tykwer se na tomto filmu podílel nejen jako režisér, ale sám si napsal scénář a dokonce se podílel na tvorbě hudby k filmu. Film natočil kameraman Frank Griebe, se kterým Tykwer spolupracuje již od počátku své filmové tvorby.

Film je plný symbolů a nepřímých odkazů na filosofická témata, a přitom si zachovává svižnost a tempo. Pomocí symbolů a zjednodušení odlehčuje filosofické otázky, aby film byl přijatelnější i pro mladšího diváka. Přirovnala bych to k vystoupením houslisty Pavla Šporcla, který hraje s pirátským šátkem na hlavě, aby přilákal i mladé posluchače k vážné hudbě.

V následujícím textu provedu rozbor díla, kde převyprávím děj filmu, ale budu události ve filmu dělit a komentovat s ohledem na symboly, které se v obraze, ve zvuku a v ději objevují.

### 4.1.1. *Smysl života*

Film začíná citátem T. S. Eliota: „Nikdy nepřestaneme hledat, abychom se na konci našeho hledání ocitli znovu na výchozím bodě. Pak ho poprvé pochopíme“<sup>127</sup>. Ten je vystřídán citátem S. Herbergera: „Po konci přijde začátek.“ Ten kdo uvažuje o smyslu života, si klade otázky: Odkud pocházíme? Co jsme? Kam jdeme? Na otázky dostáváme odpovědi, které vyvolávají další otázky. Takhle lze vnímat neustálé hledání zmiňované v citátu T. S. Eliota. Stejného mínění je i výrok S. Herbergera, který se dá chápat jako koloběh událostí. Dohraje se hra a soustředíme se na další zápas.

Prvním záběrem filmu je prolétání se kamery skrz davy lidí a k tomu má vypravěč komentář, o čem lidé přemýšlejí. Nekonečný koloběh otázek o smyslu žití, ale není na konci zas ta samá otázka, na kterou můžeme dostat velmi jednoduchou odpověď. „Míč je kulatý a zápas trvá 90 minut“. Jedná se znovu o výrok Seppa Herbergera, který byl nejslavnějším fotbalovým manažerem německého fotbalového národního týmu. V roce 1954 dokonce s národním týmem vyhrál světový šampionát FIFA. Sepp Herberger se narodil 28. března 1897 v Mannheimu a umřel 28. dubna 1977 ve Weinheimu, v té době bylo Tykwerovi dvanáct let. Výrokem chce Tykwer pravděpodobně připodobnit život k fotbalovému zápasu. Neexistuje předem jasný směr vývoje, míč se může odrazit na jednu stranu nebo na druhou, budoucnost nelze předpovědět. Pro člověka je budoucnost neznámá a tajemná již od vzdálené minulosti. Téma nepoznatelné, nepředvídatelné budoucnosti se objevuje v umění opakovaně. Například kniha Ladislava Fukse *Myši Natálie Mooshabrové*, popisuje konflikt člověka a osudu, z kterých vyplývají kuriózní situace a černá komika a které ústí do překvapivé pointy. Osud je, podle Natalie Mooshabrové, tím, co se nám již stalo a ne to co nás čeká. To co nás čeká, se dá jen těžko předpovědět, a to jen v úrovni určitých širších mantinelů a neostrých, vymezujících ohraničení. Naproti tomu je lidský život přesně ohraničený, vymezený narozením člověka a zakončený jeho smrtí. Vše, co se v průběhu života stane je do jisté míry vlivem náhody. Setkání dvou lidí závisí na náhodě. Když se vrátím k výroku Seppa Herbergera připomnělo mi to též známý výrok československého fotbalového trenéra Tomáše Pospíchala, který říká: „Fotbal nemá logiku, míč je kulatý, a dokud nebude hranatý, stát se v každém zápase může cokoliv“<sup>128</sup>. Vykopnutím míče začíná vlastní děj Tykwerova filmu.

<sup>127</sup> ELIOT Thomas Stearns. Little Gidding. [online] [cit. 24. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.columbia.edu z: http://www.columbia.edu/itc/history/winter/w3206/edit/tseliotlittlegidding.html](http://www.columbia.edu/itc/history/winter/w3206/edit/tseliotlittlegidding.html)

<sup>128</sup> POSPÍCHAL T.; ZEMÁNEK Vladimír. Fotbal nemá logiku (Velký československý anpříf) s. 18

#### 4.1.2. *Předehra*

Děj začíná telefonním hovorem mezi hlavní postavou Lolou a jejím přítelem Mannim. Rozrušený Manni volá z telefonní budky a ptá se Loly, kde se zdržela a proč nepřišla včas na domluvené místo. Lola vysvětluje, že když si šla koupit cigarety do obchodu, tak jí mezitím někdo ukradl moped, který nechala stát venku před výlohou. Rozhodla si tedy vzít taxi, aby stihla naplánovanou schůzku. Řidič ji bohužel vzal na stejnojmennou ulici, ale v jiné čtvrti. Když dorazila na místo, bylo už Manni pryč. Tehdy ještě mobilní telefony nebyly rozšířené, proto Lola nemohla dát Mannimu vědět, že se zdrží a Manni dát vědět Lole, že odešel.

Pro odlišení uplynulé události a současného děje používá Tykwer černobílý film, ve kterém je pohyb zrychlený a bez zvuku, připomínající tak scény z filmů Charlieho Chaplina a Bustera Keatona z dvacátých let dvacátého století.

Zoufalý Manni tvrdí Lole, že do dvaceti minut zemře, protože ho zabijí. Dozvídáme se, že Manni byl prostředníkem prodeje pašovaných diamantů. Lola měla Manniho vyzvednout s vyinkasovanými penězi na předměstí Berlína. Protože Lola nečekala na smluveném místě, Manni s igelitovou taškou plnou peněz, musel jít pěšky na nejbližší metro. V metru se setkal s bezdomovcem, který zavadil o Manniho nohu a upadl. Manni mu pomohl vstát, a v tu chvíli uviděl revizory, zpanikařil a rychle vystoupil z metra. Tašku s penězi zapomněl ve vozu metra. Peníze musí Manni odevzdat ve 12 hodin šéfovi gangu. Jedná se stotisíc marek, které musí sehnat do 20 minut. Lola se snaží Manniho uklidnit a slibuje, že něco vymyslí. Spojení je přerušeno, protože Mannimu vyprší limit na telefonní kartě. Tím začíná sled událostí, které mají vést k záchraně Manniho, tím, že seženou náhradní peníze pro šéfa gangu. Tykwer opakovaně zabírá ciferník hodin, na kterém zbývá 20 minut do dvanácti hodin. Záběry na hodiny střídá se záběry na padající stavbu z domina. Skládající se stavba z domina znázorňuje řetězec událostí, kdy správné postavení jednotlivých kostiček vede k požadovanému efektu.

Režisér v předehře nastiňuje populární matematickou teorii o velmi vzdálené příčině, která má za následek katastrofický jev, i když její spojitost s katastrofou není na první pohled postřehnutelná. V případě Manniho a Loly se jedná o krádež mopedu, která ve svém konečném důsledku vede k tomu, že Manniho dělí od smrti dvacet minut a sto tisíc marek.

Podle mého názoru Tykwer přináší divákovi praktické vysvětlení teorie chaosu a motýlího efektu.

### **4.1.3. Teorie chaosu**

Na pojem chaos můžeme nahlížet z několika úhlů. Jako první se nám při vyslovení tohoto slova vybaví chaos, jakožto stav neuspořádanosti, leckdy i temnoty, stav kde vládne nepředvídatelnost, neuchopitelnost jakýchkoli struktur, stav blízký nicotě, stav neexistence řádu. V obecně kulturním pojetí je chaos nazírán jakožto stav neuspořádanosti a zmatku.

Tyto významy pojmu chaos jsou v našem myšlení hluboce zakořeněny. Abychom našli jejich původ, musíme se vrátit hluboko do minulosti. V řecké mytologii je Chaos (χάος, 2. pád Chaosu) počátek a pramen všeho na světě. Toto slovo bylo používáno pro označení prvotní neuspořádanosti, prázdného prostoru, nekonečna. Chaos byla pro řecké filosofy počáteční beztvářá neuspořádaná materie, která však v sobě obsahovala možnost vedoucí ke vzniku řádu. Byl to stav pře vznikem světa jakožto světového řádu (Kosmu). Podobný popis stavu před vznikem řádu ve světě můžeme nalézt také v knize Genesis.

Již z těchto prvních charakteristik chaosu je tedy zřejmé, že chaos není jen nekonečná pustota pohlcující všechny tvary, struktury a významy, ale že je to také stav zárodečný, stav prvopočátku, který v sobě obsahuje možnost vzniku budoucího řádu. Takto se v průběhu dalších staletí začíná nahlížet na chaos jako na stav pozitivní, který v sobě obsahuje příslib zrodu něčeho nového. V novověku se začíná obsah tohoto pojmu poměrně výrazně měnit, zvláště díky objevům na poli vědy ve druhé polovině dvacátého století. Jako chaotický je definován nelineární dynamický systém, pro jehož chování se začalo používat označení deterministický chaos. Toto slovní spojení zahrnující dva zdánlivě protikladné pojmy, a to determinismus a chaos, má svůj opodstatněný základ. Jak již jsem zmínil výše, pojem chaos, a zvláště pak deterministický chaos, je příznačný pro nové vědecké objevy ve druhé polovině dvacátého století. Řadou vědců je objevení teorie chaosu považováno za revoluci ve vědě podobnou objevení kvantové mechaniky. Podívejme se tedy blíže na to, jak teorie chaosu vznikla a jaké jsou její důsledky pro současnou vědu. Jedním ze základních stavebních kamenů teorie chaosu je motýlí efekt, nebo také efekt motýlího křídla, který vyjadřuje závislost vývoje systému na počátečních podmínkách. Teorie spočívá v tom, že všechno je

ovlivněno vším. A že každá maličkost může v konečném důsledku ovlivnit velké události. Název se vztahuje k myšlence, že i něco tak malého, jako třepetání motýlích křídel, může vyvolat tajfun na druhé polovině světa. Ovšem pravděpodobnost, že daná motýlí křídla vyvolají velké následky, je stejná té, že jiná křídla, působící opačně, oněm následkům zabrání. Tento pojem poprvé použil Edward Lorenz 29. prosince 1979 na své přednášce “Predictability: Does the flap of a butterfly’s wings in Brazil set off a tornado in Texas?” přednesené na zasedání Americké asociace pro pokrok ve vědě ve Washingtonu, USA. Toto zjištění představovalo obrovskou ránu pro tehdejší meteorology, jelikož ti ve svých snahách směřovali k úplnému ovládnutí počasí. A místo toho zde byl motýlí efekt, který jakoukoli dlouhodobější předvídatelnost vylučoval. Nejdříve se tento objev projevil pouze v meteorologii, ale později, když se začali jako chaotické popisovat i jiné systémy, znamenal velkou ránu pro řadu vědeckých odvětví, která jsou na předvídatelnosti budoucího chování systémů založena. Mezi další charakteristický rys chaotických systémů patří jejich v jistém slova smyslu deterministické chování. Ve zdánlivě chaotických systémech, jako jsou větrné turbulence, stoupající cigaretový kouř nebo třeba i pohyby planet, existuje skrytý řád. „Skutečně chaotické jevy se v přírodě nevyskytují. ... V posledních desetiletích se zjistilo, že mezi deterministickými jevy existují takové, kde je sice vždy možné stanovit, jaké příčiny vedly k danému pozorovanému následku; je to však možné stanovit pouze a posteriori, tedy dodatečně. Na druhé straně však jsou situace, kdy není žádným způsobem možné určit do budoucna, k jakým následkům pozorované příčiny povedou. Takové jevy, kdy dochází k předem nepředpověditelným změnám, jsou tedy jevy chaotické; protože však platí vztah mezi příčinou a následkem (i když jen jedním směrem), jde o jevy deterministické”<sup>129</sup>.

Teorie chaosu přinesla do moderní vědy nový prvek, a to velmi výrazné omezení prediktability chování systémů a možnost vzniku náhodných katastrofických stavů. Uvedené skutečnosti se rychle chopila postmodernistická větev filozofie a teorii chaosu vyzdvihla jako důkaz jejich tvrzení o neexistenci pravdy apod. Je zřejmé, že tato teorie velmi silně ovlivnila snahy mnoha vědců popsat svět jako deterministický systém, který bude možno absolutně poznat a predikovat jeho budoucí vývoj. Na druhé straně však toto zjištění ještě neznamená konec vědy, natožpak smrt pravdy, jak hlásají postmodernisté. Jako by zapomínali na druhou stránku chaosu, a to geniální řád, který je skryt za ním. To je podle mého nejdůležitější přínos této teorie. Postmodernisté se utápějí v jevové chaotičnosti a při tom zapomínají

---

<sup>129</sup> Gleick, James; Chaos: Vznik nové vědy, Ando Publishing, Brno 1996, vydání první. s.98

na podstatnou část teorie chaosu, která je reprezentována slovem deterministický. Já bych se zde přikláněl spíše k označení řád v chaosu, nebo ještě lépe k nějakému novému pojmu, který by tyto dvě protikladné teze spojoval v syntézu. Je nutné si uvědomit, že za složitým se skrývá jednoduché. Chaos pak sice podporuje postmodernu v jejích tvrzeních o nemožnosti predikce, ale to neznamená absolutní relativizaci všeho a rezignaci na pravdu. Ba spíše naopak. Teorie chaosu jako celek postmodernistické názory popírá. Stojí za ní pravda, jednoduchost, řád, který je skryt v podstatě chaosu. Zde se můžeme vrátit k názorům antických filozofů, kteří chaos chápali jako zárodek řádu. Uvažovali o světě (Kosmu) jako o světě řádu. Nyní zjišťujeme, že tomu přesně tak není, že množství jevů kolem nás má povahu chaotickou. Přesto za touto jevovou chaotickou slupkou tento řád nalezneme. Znamená to tedy, že pokud existoval nějaký stav bez řádu (nazvěme jej třeba počáteční chaos), změnil se tento ve stav chaosu, který již však v sobě řád obsahuje, deterministický chaos tohoto světa. Dokonce by se dalo říci, že tyto dva stavy, řád a chaos, nelze od sebe oddělit.<sup>130</sup>

#### **4.1.4. 90. léta dvacátého století**

Přestože děj filmu není přesně datován, lze z rekvizit a kostýmů hlavních postav odvodit, že se jedná o devadesátá léta dvacátého století. Devadesátá léta jsou charakterizována znovuobnovenou popularitou punkrockové hudby a stylu grunge (také označovaný jako Seattle sound). Punk rock je rockový žánr, který se vyvinul v letech 1974 až 1976 ve Spojených státech, Spojeném království a Austrálii. Vycházejíce z garage rocku, rock 'n' rollu a jiných forem toho, co je dnes známo jako protopunk. Punkrockové kapely vytvořily rychlou, tvrdou hudbu, charakteristickou krátkými písněmi, jednodušším využitím nástrojů, a často politickými texty zaměřenými proti uspořádání společnosti. Punk rock si osvojil filosofii DIY (Do it yourself). Koncem roku 1976 došly kapely jako Ramones v New Yorku nebo Sex Pistols a The Clash v Londýně uznání jako předvoj nového hudebního směru. Následujícího roku se punk rock rozšířil po celém světě a ve Spojeném království se stal předním kulturním fenoménem. Punk z velké části zapustil kořeny v místních scénách, které měly tendenci

---

<sup>130</sup> VACULÍK Petr. Chaos: A co je za ním? [online] E-LOGOS/2000 Excelentní studentské práce [cit. 24. 2. 2015 ] Dostupné z: <http://nb.vse.cz/kfil/elogos/student/vaculik2.htm> ISSN 1121-0442



odmítat začlenění do hlavního proudu. Vznikla související punková subkultura, vyjadřující mladistvou rebelii a příznačným osobitým stylem oblékání a úpravy vzhledu a řadou různých protiautoritních ideologií.

Grunge je podžánr alternativního rocku, vycházející z hardcore punku a heavy metalu. Jeho původ leží v polovině v 80. let ve státě Washington, především v okolí města Seattle. Typickým zvukem grungeové hudby jsou drtivé, „špinavé“, silně zkreslené zvuky kytary a silné riffy. Texty se zabývají většinou pocitem odcizení, beznadějí, deziluzí, bezmocí, bolestí, touhou po svobodě, společenskou kritikou, nudou a depresemi, ať už ze smířené nebo velice rozzlobené pozice. V devadesátých letech se stal grunge a pop punk součástí hlavního proudu, neboť mu skupiny jako Nirvana, Green Day a The Offspring přinesly značnou popularitu.<sup>131</sup> Prvky grunge a punkrockového postoje Loly je možné pozorovat na vzhledu a zařízení v Lolyně pokoji. V oknech jsou rolety vytažené na šikmo a jen do poloviny. V pokoji si můžeme všimnout také televize, dívčího oltáře s fotografiemi Loly s Mannim, po zemi a na stole se válející prázdné lahve od piva, několik panenek barbie, želvy volně se pohybující po podlaze. Lola má vlasy obarvené na červeno a je oblečená do špinavých, kostičkovaných kalhot se širokými nohavicemi a vysokých bot. Lola tak dává najevo, že nedbá na tradiční hodnoty společnosti.

Tykwer nás nechává nahlédnout do prostředí bytu, ze kterého Lola telefonuje. Zjišťujeme, že Lola je jedináček, že její otec pracuje jako ředitel banky a matka zůstává v domácnosti. Otec je vykreslen jako workoholický pracovník, který tráví v bance většinu času. Naproti tomu matka tráví dny doma v luxusním saténovém županu, telefonuje, popíjí burbon a sleduje televizi. Postupně zjišťujeme, že otec má vedlejší vztah s kolegyní v práci a že Lola není jeho biologickou dcerou. Domnívám se, že se tím Tykwer snaží poukázat na krizi rodiny, která je charakteristická pro postmoderní společnost v druhé polovině dvacátého století.<sup>132</sup>

---

<sup>131</sup> HRABALÍK Petr. Grunge a post-grunge přelomu 80. - 90. let a dále v 90. letech. [online]. © Česká televize 1996–2015 [cit. 15. 3. 2015] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/137-grunge-a-post-grunge-prelomu-80-90-let-a-dale-v-90-letech/>

<sup>132</sup> ŠPIČÁKOVÁ Lucie. Krize tradiční rodiny? [online]. Diplomová práce. 2011 [cit. 15. 3. 2015] Dostupné z: [https://is.muni.cz/th/210648/pravf\\_m/diplomka.pdf](https://is.muni.cz/th/210648/pravf_m/diplomka.pdf)

#### 4.1.5. *Tři epizody*

Na třech výše uvedených tématech: přemýšlení o smyslu života, popularizování teorie chaosu a kritika postmoderní společnosti; staví Tykwer základní schéma filmu. Dějově je film rozdělen na předeheru a tři dějství, která představují tři paralelní světy odlišující se v drobných detailech časové souhry mezi postavami. Do prostoru mezi jednotlivá dějství vkládá Tykwer mezihry tvořené komorními rozhovory mezi hlavními postavami. Stavba filmu tak připomíná operu nebo divadelní drama. Na rozdíl od klasického dramatu se liší tím, že nerespektuje strukturu výstavby dramatu podle Gustava Freytaga<sup>133</sup>. V klasickém dramatu je divák provázen dějem skrze pět částí: expozice, kolize, krize, peripetie, katastrofa. V expozici je divák uveden do děje, expozice vytváří nezbytné předpoklady k porozumění děje. Následuje kolize, ve které je zařazen dramatický prvek, který vyvolává dramatické napětí a je nutné jej vyřešit. Drama vrcholí ve třetí části nazývané krize. Po krizi přichází peripetie s obratem v ději a možnosti vyřešení rozporu nebo konfliktu a celé drama je završeno částí zvaná katastrofa, v níž přichází rozuzlení a očista. V Tykwerově podání se jedná spíše o tři nezávislá dramata se společnou expozicí, ale s odlišným rozuzlením.

Osobně se domnívám, že byl Tykwer ovlivněn teorií o existenci mnohovesmíru. Mnohovesmír (paralelní světy) je označení pro teorii, podle které se nachází vedle "našeho" světa alespoň jeden další, samostatný a našemu světu alespoň v něčem podobný (srovnatelný) svět. Myšlenka paralelních světů je už dlouho součástí naší kultury. Lidé o ní vědí, ale je to pro ně stále jako sci-fi. Představme si, že by existoval jiný vesmír, ve kterém by byla sluneční soustava se stejnými planetami, jako v té naší. A na té druhé Zemi by žila naše přesná kopie. Vedli bychom úplně stejný život, ale v jiném vesmíru. Takovéto vesmíry mohou opravdu existovat<sup>134</sup>.

Všechny epizody mají podobnou dějovou linku. Lola vybíhá ze svého pokoje a utíká za svým otcem pro peníze, aby je předala Mannimu. Na cestě potkává paní s kočárkem, mladíka na kole, muže vyjíždějícího z garáže, bezdomovce s taškou plnou peněz, úředníci v bance, důchodkyni, sanitku a dělníky nesoucí tabuli skla. Ve všech epizodách vystupují stejné postavy, ale děj je pokaždé o trochu pozměněn. K postavám, které se zapojují

---

<sup>133</sup>Dramatic structure. [online]. Dostupné prostřednictvím [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org) Wikipedia® of the Wikimedia Foundation, Inc. z: [http://en.wikipedia.org/wiki/Dramatic\\_structure](http://en.wikipedia.org/wiki/Dramatic_structure)

<sup>134</sup> Paralelní světy. Dokument, stopáž:43 minut [online]. 2008. © Česká televize 1996–2015. [cit. 15. 3. 2015] <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10488444156-vesmir/213382556000002-paralelni-svety/>

do příběhu Loly, přidává Tykwer sekvenci fotografií z jejich budoucího života. Má to v divákovi vyvolat dojem, že právě setkání s Lolou a mělo vliv na jejich další život.

#### ***4.1.6. Epizoda první***

Lola běží dolů po schodech, potkává souseda se psem, dál běží ulicí a za rohem vrazí do paní s kočárkem. Tykwer krátce představí postavu na sérii několika fotek. Žena je alkoholička, které v blízké budoucnosti odebere sociální odbor dítě. Žena si jako náhradu ukradne dítě z kočárku v parku. Lola podbíhá viadukt, na kterém jede vlak, přebíhá most přes řeku. V tomto místě Tykwer vkládá rozhovor mezi otcem Loly a jeho kolegyní o povaze jejich utajovaného vztahu. Lola běží městem, potkává skupinu jeptišek a mladíka na kole. Mladík vidí, že Lola spěchá a nabídne jí kolo, ale za peníze. Lola žádné peníze nemá a nabídku odmítne. Tykwer znovu zařadí sérii několika fotografií, které prozradí, jaký bude následný osud mladíka. Bude přepaden a okraden o kolo. Ale díky modřinám v obličeji se dá do řeči s pokladní ve studentské kantýně a potom se s ní ožení. Lola přebíhá před průjezdem, ze kterého právě vyjíždí auto. Řidič se za Lolou ohlédně a následně se srazí s projíždějícím vozidlem. Lola utíká dál a na dalším rohu potkává bezdomovce, toho, který má u sebe Manniho igelitovou tašku s penězi. Kamera znovu zabírá rozhovor otce a jeho milenkky, která mu oznamuje, že je těhotná. Lola vbíhá do banky a na chodbě potkává bankovní úřednici, o které se dozvídáme opět sérií fotografií, že bude mít autonehodu, ochrme a v důsledku spáchá sebevraždu. Lola vpadne do otcovy kanceláře, přistihne otce s milenkou při intimním rozhovoru a požádá ho o velkou částku peněz. Otec má pocit, že v rodině potřebují jen jeho peníze, nikoliv jeho samotného. Otec je rozrušen z rozhovoru a sděluje Lole, že není jeho dcerou. Otec jí odmítá pomoci a nechá ji vyvést z banky. Lola stojí bezradně před bankou, a abychom nezapomněli, že se jedná o závod s časem, Tykwer přidává další postavu, důchodkyni, která ukáže na svých hodinkách Lole, kolik jí zbývá času. Lola znovu utíká ulicemi města. Běží přes náměstí a ulicí, kterou právě projíždí sanitka. Řidič sanitky si všimne běžící Loly a nevšimne si přecházejících dělníků nesoucích rozměrnou tabuli skla. Sanitka na poslední chvíli zastaví. Lola běží dál a obraz se rozdělí na běžící Lolu a Manniho čekajícího před obchodem. Přesně ve dvanáct hodin Manni vchází do obchodu s cílem ho vykrást. Lola křičí na Manniho, ale ten ji už neslyší. Lola doběhne k obchodu a pomůže

Mannimu vyloupit obchod. S taškou plnou peněz Lola a Manni utíkají ulicí. Z obou stran ulice jsou obklíčeni. Lola v tom okamžiku reaguje gestem vzdoru a beznaděje a vyhodí pytel s penězi do vzduchu na důkaz toho, že se vzdává uloupených peněz, že ji na nich nezáleží. Jeden z policistů sleduje pytel s penězi letící vzduchem a ztratí na okamžik kontrolu nad svou zbraní, kterou pevně svírá a ze strachu nešťastně zastřelí Lolu, která padá na silnici. Tím končí první epizoda filmu a následuje první mezihra. Krátká pasáž je vyplněná rozhovorem mezi Lolou a Mannim v posteli s červeným zabarvením obrazu. Červená barva znázorňuje pravděpodobně lásku mezi Lolou a Mannim. Lola se ptá Manniho na vnitřní pocity, zda ji miluje, odkud ten cit plyne, jak ho vnímá, čím ho vnímá. Rozhovor dospěje až k tématu rozchodu a otázkám týkající se rozhodnutí, jestli má Lola Manniho opustit. Stříhem se Tykwer vrací zpátky na ulici k postřelené Lole, která říká, že Manniho ještě opustit nechce a tím začíná epizoda druhá.

#### **4.1.7. Epizoda druhá**

Celý děj začíná znovu od místa, kdy Lola dokončí rozhovor s Mannim a vyhozením sluchátka do vzduchu. Lola opět sbíhá po schodech, potkává souseda se psem, ale tentokrát jí soused podrazí nohu. Lola spadne ze schodů, poraní si nohu, zdrží se, a souběh všech následujících událostí je poznamenán několika vteřinovým zdržením.

Časový posun je demonstrován na několika příkladech. Lola podbíhá viadukt, ze kterého se vlak již vzdaluje, přebíhá před průjezdem a narazí na kapotu právě vyjíždějícího auta do ulice. Vpadne do otcovy kanceláře až ve chvíli, kdy se mu milenka přizná, že je těhotná, ale s někým jiným. Lola vběhne do cesty sanitce, jejíž řidič na ni vyčítavě zavolá a nestihne ubrzdít vozidlo před nárazem do velké skleněné tabule nesené skupinou dělníků.

To, že se jedná o paralelní vesmír, Tykwer ukazuje na osudech postav, se kterými se Lola na své cestě potkává. Žena s kočárkem vyhraje v loterii, mladík na kole se stane drogově závislým a úřednice v bance bude mít milostný sadomasochistický vztah se svým kolegou z pokladny. Některé skutečnosti však zůstaly časovým posunem i v paralelním vesmíru nepozměněné. Například auto vyjíždějící z průjezdu se přesto srazí s právě projíždějícím vozidlem a otec Lole odmítá pomoci. Zvrat nastává v rozhodnutí Loly peníze získat krádeží v bance, kdy si jako rukojmí vezme svého otce. Závěr druhé epizody je stejně nešťastný jako

závěr epizody první, s tím rozdílem, že tentokrát zemře Manni. Manniho srazí projíždějící sanitka. Tím končí druhá epizoda filmu a následuje druhá mezihra. Jedná se znovu o rozhovor mezi Mannim a Lolou v červeně zbarveném obraze. Tentokrát se ptá Manni Loly na vnitřní pocity, na to, co by dělala, kdyby Manni zemřel. Rozhovor končí zvoláním „Ale ty si ještě neumřel!“ Tím končí druhá mezihra a začíná třetí epizoda.

#### **4.1.8. Epizoda třetí**

Lola opět sbíhá po schodech, potkává souseda se psem a očekávali bychom, že se bude jednat o ten samý princip časového posunu, ale na rozdíl od druhé epizody, která je časově zpožděná oproti epizodě první, bude třetí epizoda událostem předbíhat.

Nicméně Tykwer zůstává věrný konceptu paralelního světa, který vykresluje jako alternativní řešení, nikoliv jako opakování skutečností, jejichž důsledky lze ovlivňovat na základě předchozí zkušenosti. Lola potkává paní s kočárkem a na fotografiích vidíme ženu, která se obrátí na víru. Při střetu s právě vyjíždějícím autem z průjezdu zůstává Lola chvíli ležet na kapotě auta a promlouvá s řidičem. Jejich rozhovor překlene okamžik, ve kterém má dojít ke kolizi s projíždějícím vozidlem. Řidič je asistentem jejího otce a jede ho vyzvednout a odvést na domluvenou schůzku. Zde zařazuje Tykwer nový prvek předurčenosti osudu řidiče. Přestože se jedná o paralelní svět, přestože je celý film vystavěný na principu provázanosti příčiny a následků, tak postava řidiče podléhá zákonům fatalismu a nedokáže se vyhnout srážce s kolem projíždějícím vozidlem. Tentokrát však dojde ke srážce o několik minut později a na jiném místě. Na této postavě dochází ke střetu deterministického pojetí filmu a fatalismu postavy.

Fatalismus (z latinského *fatum*, osud a *fatalis*, osudový) je životní postoj nebo názor, založený na přesvědčení, že všechno důležité v životě a na světě je více méně předurčeno osudem a člověk to nemůže ovlivnit. Ať udělá cokoli, o výsledku rozhoduje osud. Na rozdíl od determinismu, který všechny události pokládá za určené minulými příčinami, fatalismus si všímá jen některých a pro člověka zvláště významných událostí nebo jejich konečného výsledku.

Tykwer se rozhodl ve třetí epizodě propojit osudy postav, které Lola na své cestě potkává a nenechávat jejich vykreslení pouze na sérii fotografií. Mladík na kole se u stánku

s občerstvením potkává s bezdomovcem, který oslavuje s taškou plnou peněz svůj šťastný den. Bezdomovec nabídne mladíkovi, že ho pozve na kořalku a nakonec si od něj i koupí kolo. Při projíždce na kole náhodou bezdomovec projede kolem telefonní budky, kde právě stojí Manni. Manni, tak získá svou tašku zpět a peníze včas předá šéfovi gangu. Lola nezastihne otce v bance a poprosí Boha o znamení, jak má situaci dál řešit.

Cestou k Mannimu ji málem srazí auto a všimne si, že stojí před kasínem, kde vyhraje sto tisíc marek v ruletě. Lola s vyhranými penězi se setkává s Mannim a třetí epizoda končí šťastně.

Způsob, jakým nám německý režisér Tykwer Lolyno úsilí zachránit Manniho, předkládá, je zcela zvláštní a nápaditý. Její dvacetiminutový příběh vypráví třikrát po sobě, po každé trochu jiným způsobem, z čehož vyplývají tři odlišné konce. Tykwer používá animaci, kamerové triky, barevný i černobílý film, efekty hudebních videoklipů, vrací záběry, jen aby nám podrobně popsal každé dobrodružství, v němž Lola i Manni utíkají a musejí se pečlivě vyhýbat nejrůznějším nástrahám, aby přežili.

Zajímavý, nezvyklý filmový experiment, který nepostrádá humor, napjaté vzrušení a úžasnou energii, to vše zabalené svěžím talentem svého scénáristy a režiséra do úsporného balíčku.

## 4.2. Parfém: příběh vraha

První promítání filmu bylo dne 7. září roku 2006 v Mnichově, v Německu. V českých kinech byl ke zhlédnutí od 30. listopadu roku 2006. Žánrově se jedná o drama/thriller/krimi/fantasy trvající 141 minut a natočené v koprodukcí USA, Německa, Španělska a Francie. Hlavní roli deviantního mladíka si zahrál mladý anglický herec Benjamin John Whishaw, který bývá kritiky označován jako jeden z nejlepších herců své generace. Whishaw se objevil i v dalších Tykwerových filmech, v roce 2009 měl drobnou roli ve filmu *International* a následně v roce 2012 ztvárnil několik postav v experimentálním Tykwerově filmu *Atlas mraků*. V tom samém roce si zahrál po boku britské filmové hvězdy Daniela Craiga v bondovce *Skyfall*<sup>135</sup>. Jeho postava pana Q, šéfa výzkumného oddělení

---

<sup>135</sup> Skyfall [Skyfall] [film]. Režie George Sam MENDES. VB/USA, 2012.

britské tajné služby, se objeví i ve dvacáté čtvrté bondovce, plánované na rok 2015 s názvem *Spectre*<sup>136</sup>.

#### 4.2.1. Předloha

*Parfém: příběh vraha* je filmovou adaptací novely německého spisovatele a scénáristy Patricka Süskinda. Süskind se narodil v roce 1949 a je pokládán za jednoho z nejúspěšnějších současných německých spisovatelů. Upozornil na sebe v roce 1981 krátkou prózou *Kontrabas*, jejíž divadelní adaptace patřila po řadu let k nejhranějším dílům v německy mluvících zemích. Hru uváděla také česká a slovenská divadla. Autor sám definoval tuto svou práci jako dílo "o bytí jednoho člověka v jeho malém pokoji". Je jakýmsi pomyslným dialogem s divákem, ve kterém protagonista líčí svůj "život s kontrabasem" a svěřuje se se vším, co mu toto soužití - tento "životní úděl" přináší. Přirovnává orchestr k lidské společnosti: "...Orchestr je předobrazem lidské společnosti. Tady se stejně jako tam opovrhuje těmi, kteří odedřou hrubou práci."

Süskind tímto svým opusem promlouvá ke komukoli - bez ohledu na hudební znalosti a zkušenosti diváka. Dotýká se totiž živých témat a pocitů všem důvěrně známých a důležitých pro každého z nás. Věčné lidské touhy i úzkosti. Úzkosti z osamění, z vlastní nedostatečnosti, ze stereotypu a ubíjející šedi každodennosti. Touhy po uznání, ocenění, po nepřehlížení člověka jako bytosti, po vybrednutí z anonymity, po změně, touhy po kontaktu, po štěstí, palčivé touhy po lásce. Touhy překročit "svůj stín".<sup>137</sup>

Süskind je autor, který umí vylíčit vnitřní svět svých postav neobyčejně plasticky, s porozuměním a poutavostí, nesmírně citlivě a s velkým smyslem pro humor. I v dalších Süskindových dílech jsou centrální postavy podivíni, kteří buď žijí zcela izolovaní od okolního světa, již zmíněná hra *Kontrabas* a také novela *Holub* z roku 1988 nebo jsou uzavřeni do svého vlastního světa díky nadpřirozených schopnostem, které jim nedovolí sdílet vnitřní pocity s ostatními jako je tomu v knize *Parfém: příběh vraha*.

---

<sup>136</sup> *Spectre* [Spectre] [film]. Režie George Sam MENDES. USA/VB, 2015.

<sup>137</sup> Městské divadlo Zlín. Neobyčejná zpověď obyčejného orchestrálního hráče. [online]. Copyright © 2015 Městské divadlo Zlín [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.divadlozlin.cz/cs/program/prehled-inscenaci/dilna/kontrabas.html>

Předloha filmu, román *Parfém: příběh vraha*, je knihou vůní. Vůně páchnoucí historie, kde na první stránce knihy rozebírá autor komplexní vůni Paříže 18. století na jednotlivé čichové tóny. Popisuje to nejvíce páchnoucí místo ve městě, rybí trh. Tam, vedle smrdutého hřbitova a pod krví nasáklým pultem na porcování ryb, se narodí hlavní hrdina knihy Jean-Baptiste Grenouille. Výjimečnost hrdiny je v tom, že sám nemá žádnou vůni, žádný pach.

#### **4.2.2. Úryvek z knihy**

Vůně zahrady ho přepadly, zřetelně a jasně konturované jako barevné stuhy duhy. A jedna z nich, ta nejvzácnější, ta, na níž mu záleželo, byla mezi nimi. Grenouille rozkoší zamrazilo a polilo jej horko. Krev mu stoupla do hlavy jako dopadenému chlapci a ustoupila do středu těla a stoupala znovu a zase ustupovala a nemohl proti tomu nic dělat.... Na okamžik, na krátkou dobu nadechnutí, na věčnost se mu zdálo, jako by se čas zdvojnásobil anebo radikálně zmizel, neboť už nevěděl, zda teď je teď a zda tady je tady, anebo spíše teď není tenkrát a tady tam, totiž v rue des Marais v Paříži v září roku 1753: vůně která sem zavála ze zahrady, byla vůně rusovlasé dívky, kterou tenkrát zavraždil. To, že opět našel ve světě tuto vůni, mu vehnalo do očí slzy blaženosti – ke smrti ho vylekalo, že by to snad neměla být pravda.... Tam se soustředil a zkrotil svého ducha a pak začal vdechovat fatální vůni v kratších, méně riskantních vdechutích. ....Přirozeně pocházela rovněž od rusovlasé dívky, o tom nemohlo být pochyb. Grenouille viděl to děvče před sebou ve své čichové představě jako na obraze.... ...vůni děvčete za hradbami si chtěl opravdu přivlastnit; chtěl ji z ní stáhnout jako kůži a chtěl ji učinit svou vlastní vůní.<sup>138</sup>

#### **4.2.3. Filmové vyjadřování vnitřních pocitů**

Z úryvku je patrné, že kniha dopodrobna analyzuje a popisuje vnitřní pocity hlavního hrdiny. Přenesení pocitů, vnitřních myšlenkových pochodů a smyslových vjemů na filmové plátno bylo pro režiséra obtížným úkolem. Film může využívat pouze zvukových a

---

<sup>138</sup> Patrick Süskind, *Parfém příběh vraha*, Academia, 2010, s. 141-142.



obrazových efektů k vykreslení emocí. Nejjednodušší způsob, jak přiblížit čtenáři knihy popisovanou skutečnost je doprovodit text ilustracemi. Příkladem toho jsou knížky pro děti, kdy obrázky napomáhají k vyvolání atmosféry a stávají se často neoddělitelnou asociací, jako tomu je u ilustrací Zdeňka Buriana v knize Eduarda Štorcha Lovců mamutů. V Tykwerově případě film uchyluje k hlasu vypravěče, který vysvětluje pocity hlavního hrdiny a komentuje dění na plátně. Někdy jsou vysvětlujícím monologem pověřeny některé z postav filmu. Ústředním monologem je vyprávění parfumera Baldíniho, jedné z postav příběhu, že má každý parfém tři základní akordy-hlavu, srdce a tělo, jež v ideálním poměru vytvářejí mistrovské dílo.

Hlavu dělá první dojem, který ale za pár minut vyprchá. Srdce, které nastupuje po něm, vydrží několik hodin, a konečně základ, který je podstatou parfému a provází nás celé dny. Podobnost se třemi hlavními výzvami, kterým musel Tom Tykwer v případě adaptace románu čelit, není náhodná – měl na plátně stvořit svět časově odtažitý a vizuálně stejně vděčný jako záludný. Měl do něj umístit příběh, který je jen ozvěnou vnitřního prožívání hlavní postavy a konečně stvořit tuto postavu, jež je zcela nedramatická, až autisticky nekomunikativní, jakého si může bez vlastností, jehož vnímání světa se omezuje jen na čichové vjemy a jehož konání je vedeno přímočarou posedlostí, ignorující vše včetně základní morálky. Film je příběhem vraha, ale nikoli vraha z vášně, nenávisti či jiného citového hnutí. Hlavní hrdina, Jean-Baptiste Grenouille vraždí z věcné potřeby surovin, nutných pro výrobu nejlepšího parfému na světě.

V recenzi Evy Hejlíčkové pro časopis Cinema najdeme paralelu mezi skladbou parfému a filmu. Hlavou filmu je pro autorku výtvarné ztvárnění filmu, které díky dostatku finančních prostředků, talentu Ulliho Hanische a výtvarníka kostýmů Pierra-Yvese Gayrauda dokázalo navodit kulisu nejsmrduťějšího místa francouzského království velmi důvěryhodně. Srdcem filmu je příběh, který v předloze obsahuje dvacet dva let hrdinova života. Čímž jsme u základu, u Jeana-Baptista Grenouilla. V románu jde o postavu, pro jejíž postavu není sice omluvy, ale svou podivností je přesto fascinující, už proto, že její činy pramení z nikdy přímo nepojmenované, ale stále tušené touhy, jež jednoznačně vzbuzuje lítost. Přitažlivosti, které dosahuje postava v knize, ovšem na plátně nemůže nabít hrdina nikdy, prostě proto, že se na venek téměř neprojevuje. Jeho pohnutky, touhy a celý vnitřní svět musel mladý herec Ben Wishaw uhrát jen mimikou a výrazem těla.<sup>139</sup>

---

<sup>139</sup> HEJLÍČKOVÁ Iva. Parfém: Příběh vraha. Cinema č. 187, 11/2006. s. 50-51

#### 4.2.4. *Vůně ve filmu*

Centrálním tématem filmu jsou vůně. První scéna filmu začíná záběrem do tváře odsouzence, jejíž detaily jsou skryté v šeru. Vězeň se mírně nakloní dopředu, aby paprsek světla ozařoval pouze jeho nos, a hlasitě nasaje vzduch do nozder. Jedná se o první režisérovo připomenutí, že se v dalších dvou hodinách bude snažit přenést vůně na filmové plátno. Hlavního hrdinu představuje Tykwer v době, kdy čeká na veřejnou popravu, která bude zahrnovat lámání v kole a ukřižování. Za pokřiku lidí shromážděných na náměstí se kamera znovu soustředí na tvář vězně a divákovi neviditelný vypravěč začne líčit příběh parfumerského tovaryše s neobyčejně vyvinutým čichovým smyslem k utvrzení dojmu nechává Tykwer nasát kameru spolu s divákem do temnoty nosní dírky Jeana Baptista Grenouilleho a přenesse nás na začátek příběhu. Příběh začíná v Paříži na rybím trhu, plném různých pachů, které vyjmenovává vypravěč a Tykwer je přibližuje detailními záběry na zdroje zmíněných pachů. Kamera zabírá zblízka rybí vnitřnosti, zvracející tovaryše, zakrvácené řeznické stoly, hniající maso plné červů a mezi tím vším pobíhající pištící krysy. Pod stolem na tomto rybím trhu, v blátě a špíně porodí trhovkyně dítě. Přeřízne nožem pupeční šňůru a nechá dítě mezi rybími hlavami ležet v domnění, že se narodilo mrtvé.

U rozhovoru pro časopis Cinema Tom Tykwer o této scéně říká: „Jde o to, že každý, kdo román četl, si po letech vzpomíná na určité pasáže a scéna porodu na rybím trhu mezi ně bezpochybně patří. Takže mi hodně záleželo na tom, abychom zachytili všechnu hrubost a drastičnost této situace. Sám na sobě jsem udělal zkušenost, že víc vyhledávám filmy, které mi zprostředkují nějaký intenzivní prožitek. Musíte diváka od začátku připoutat k sedadlu.“ Dítě je skutečné, i když o tom řada lidí pochybuje. Svinčík, na kterém dítě leží, vypadá nechutně, byl absolutně sterilní. Na plátně to vypadá jinak, ale všechno bylo super čisté.<sup>140</sup> Novorozeneček k překvapení matky začne křičet, jedná se o zvuk, který za normálních okolností probouzí u matek pocit štěstí, úlevy a naplnění. V tomto případě však křik poslal matku na šibenici, protože si okolní trhovci mysleli, že chtěla novorozence zabít. Po smrti matky je Grenouille převezen do sirotčince. Ostatní děti se nejprve snaží zjistit, zda novorozeně žije. Jedno z dětí se odváží a přiloží prst k jeho nosu. Malý Grenouille ucítí pach prstu a přidrží si jej rukou, a dá tím najevo, že je naživu. Grenouille vyrůstá v sirotčinci a straní se ostatních dětí. Film je až doposud barevně chudý. Odehrává se v odstínech šedé a hnědé, krev je

---

<sup>140</sup> RÖSLER Heiko. Tento film byl monstrem [interview ]. Cinema č. 187, 11/2006. s. 53-55

zobrazena jako tmavě červená, barevně nevýrazná a zapadající do pochmurné nálady filmu. Teprve v případě Grenouilleho poznávání světa skrze vůně, zvýrazňuje Tykwer vonící věci barevně. Protože Grenouille nemluví, a nedává hlasem najevo svoje pocity, doprovází režisér proces poznávání zvukem zrychleně tlukoucího srdce. Čichové vjemy se liší navzájem svou intenzitou. Na dvoře sirotčince Tykwer nastinuje divákovi jakým způsobem mu bude film převádět čichové vjemy Jeana-Baptista Grenouilleho do obrazů a zvuků. Chlapec nejprve očichá šedivě zbarvený, téměř nevonící klacík, poté sytě zelený list a nakonec aromatické, výrazně žluté jablko spadlé ze stromu. Intenzivní vůni nedaleko stojící jabloně Tykwer zvýrazňuje závanem větru. To, že má chlapec výrazně vyvinutější čich než ostatní, režisér ukazuje pronikáním kamery skrze kůži uhynulého zvířete až ke zdroji hnilobného pachu, nebo tím, že kamera letí jako vážka nad hladinou řeky a donese nás až k žábě snášející vajíčka ve vodě.

#### **4.2.5. Osud a náhoda**

Pro Tykwera charakteristická záliba ve vysvětlování osudových událostí v životě člověka, dohledáním jejich řetězce příčin a následků je pozorovatelná i v první části filmu.

V den, kdy Grenouille opustí sirotčinec, přijde majitelka sirotčince paní Gallardová o život. Je přepadena a okradena, protože má u sebe větší sumu peněz, kterou získala prodejem třináctiletého Grenouilleho do služeb koželuha. Větší sumu mohla požadovat po koželuhovi, protože chlapec byl zdravý.

V den, kdy odejde Grenouille z koželužné dílny, přijde o život její majitel pan Grimal. Měl u sebe větší sumu peněz, ke kterým přišel prodejem učedníka do parfumerské dílny pana Baldiniho. Úspěšný obchod Grimal zapil v nedaleké hospodě. Cestou z hospody vrávoral podél řeky a při vyhýbání se kolem projíždějícímu kočáru ztratil rovnováhu, uhodil se o dlažbu do hlavy, ztratil vědomí, skutálel se do řeky a utonul.

Také majitel parfumerské dílny Giuseppe Baldini zemře v den, kdy jeho učedník odejde na jih Francie vzdělávat se v umění uchovávání vůní, takzvané *enfleurage*. Než mladík odejde, nadiktuje Baldinimu přes sto nových receptů na výrobu parfémů, které si parfumer zapíše do knížky. S knížkou v ruce Baldini usíná, spokojený, šťastný, že po letech těžké práce ho

čeká lepší, honosnější život, ale rána se už nedožije. Jeho dům na mostě Pont Au Change se sesype jako domeček z karet, kvůli špatné statice.

Tyto tři příklady uvádím na důkaz toho, že postavy Tykwerových filmů se často nevyvíjejí postupně a cíleně, ale že do jejich osudů zasahuje nějaké neočekávané setkání nebo náhoda, které změní jejich život. Ve filmu *Lola běží o život* se jedná o zmeškanou schůzku, která je na začátku řetězce událostí vedoucího k dramatické situaci, z níž se milenecká dvojice po celou dobu filmu snaží vymanit. Ve filmu *Nebe* způsobí souhra náhod to, že nastražená bomba neexploduje v kanceláři vraha, ale je spolu se smetím odnesena ven z budovy, kde usmrtí nevinné lidi. Atentátnice sice počítala s odsouzením a uvězněním za své činy, ale náhoda jí pozměnila plánovaný osud. Podobné prvky můžeme najít i v ostatních Tykwerových filmech.

#### **4.2.6. Výroba parfému – řemeslný detail**

Vlastní děj začíná až ve chvíli, kdy se „nejlepší nos v Paříži“ a citově retardovaný a prací v koželužně utýraný sirotek Jean-Baptiste dostane do ulic Paříže. Opájí se vůněmi, aby nakonec objevil krámkem parfumera Pelisiera, kde zachytil vůni právě předváděného nejnovějšího parfému Amor a Psýché. Celá tato pasáž, zahrnující i učňovská léta i u zestárlého parfumera Baldiniho, kterého ztvárnil Dustin Hoffman, funguje asi nejlépe. V rámci možností nejvíce naplňuje podstatu titulu, zachycuje Grenouilleovu posedlost po zachycení a zachování vůně. Všechny pocity při poznávání vůní popisuje divákovi vypravěč. Uzavřenost hlavního hrdiny do svého vlastního vnitřního světa pachů nám režisér zprostředkovává tím, že nechává Grenouilleho se pohybovat nepřírozeně a trhaně jakoby byl pouhou loutkou, která je ovládána vůněmi Paříže. Jedna konkrétní vůně ho nutí vypátrat její zdroj. Dopátrá se mladé dívky s košíkem mirabelek, to že dívka intenzivně voní Tykwer znovu zvýrazňuje tím, že nechá její rudé vlasy rozčesávat vánkem. Grenouille není schopen sociálního kontaktu, nedokáže s dívkou a ani nechce s dívkou navázat vztah, chce pouze donekonečna čichat její vůni. Dívka se ze strachu brání a Grenouille ji v zápase nechtěně zadusí. S tím jak z dívky vyprchá život, se ztratí i její omamná vůně. Jediným dalším smyslem Grenouilleho života se stane touha naučit se uchovávat vůně, aby už nikdy neztratil tu neskonalou krásu, kterou byla dívka obklopena.

Spolu s Grenouillem se necháváme starým parfumerem vyškolit v řemeslu přípravy esencí a v umění vytvářet parfémy. Nejpůsobivější je Baldiniho vyprávění o akordech parfémů, každý parfém má tři akordy, každý akord čtyři tóny. Baldini dodává, že staří Egypťané věřili v třináctý magický tón parfému, který podtrhne a přitom zastíní všechny předcházející. Takový třinácti tónový parfém prý unikl z amfory při odkrytí faraonovy hrobky a způsobil, že všichni lidé v tom okamžiku uvěřili, že se ocitli v ráji. Tykwer jeho vyprávění „doslovně přeloží“ tím, že nechá zmizet šedivé, upoceně a špinavé prostředí, ve kterém se postava přičichávající k parfému nachází, a zamění ho za rozkvetlou barevnou prosvětlenou zahradu s poletujícími motýly.

Zajímavá je též technická pasáž filmu, ve které sice nedochází k rozvoji postav, ani nám neodkrývá charakterové vlastnosti hrdiny, ale poskytuje nám přístup do zákulisí přípravy vonných esencí. V tomto ohledu je parfém příběh vraha podobný Melvillově Bílé velrybě, ve které je obširný popis velrybářského prostředí, přípravy oleje z velrybího tuku a zpracování masa. Film má v této části charakter reklamního šotu, který říká, že parfémy jsou vytvářeny z těch nejčistších surovin za přísné kontroly destilačních podmínek a těmi nezručnějšími mistry svého oboru.

#### **4.2.7. Vyvrcholení filmu**

Grenouille se po zbytek filmu snaží vyrobit parfém, jenž by vyvolal lásku. Jeho snažení vyústí v sérii vražd mladých krásek, která ve finále skončí usmrcením nádherné dcery kupce Richise, jejíž vůně má korunovat celé vrahovo dílo.

Dějově se příběh nakonec navrátí na začátek filmu, kdy je Grenouille odsouzen a veden na popravu. Protože má při sobě třinácti tónový parfém, který vytvořil smícháním vůní třinácti mladých a krásných dívek, probudí v krvežíznivém davu pocit extáze, jako kdyby viděli boha a zároveň pocit sexuálního vzrušení a touhy. O této scéně Tykwer říká: „...před chvílí jsme mluvili o pasážích, které si téměř, kdo knihu četl, pamatuje. A scéna, kdy přivede Grenouille svým parfémem na tržišti lidi do sexuálního amoku, je další. Komické je, že si řada lidí na tenhle moment nedokáže přesně vzpomenout, jakoby ho potlačili stejně jako jeho účastníci v knize. Konec románu si vybaví skoro všichni. Spouště lidí podivuhodným způsobem vypadne, že vlastní finále, velké představení, se koná ještě před

tím. Často slyšíte: „Jo, to bylo něco, nebyli všichni nazi?“ Byli a byli jich desetitisíce... Scéna se točila ve Španělsku, komparzisti byli převážně Katalánci a ti jsou dost ochotní se odvázat<sup>141</sup>. Grenouille se vytratí z náměstí plného nahých lidí oddávajících se milování a vrátí se do ulic Paříže, zpátky na místo, kde se narodil. V parfumerském řemesle dosáhl maxima toho, co je vůbec možné, přesto ani ten nejúžasnější parfém z něj nedokázal udělat bytost schopnou dávat a přijímat lásku. V noci na rybím trhu mezi spodinou se polije parfémem a nechá se obklopujícím davem rozsápat.

---

<sup>141</sup> RÖSLER Heiko. Tento film byl monstrem [interview]. Cinema č.187, 11/2006. s. 53-55

## 5. ZÁVĚR

Film v současnosti patří spolu s tiskem, rozhlasem, televizí a internetem patří mezi média s největším společenským dosahem a vlivem. Vlivem globalizace komunikační prostředky s největším dosahem a vlivem. Mezinárodní srozumitelnost kinematografie způsobuje to, že filmy dokáže oslovit diváky bez ohledu na zemi původu. Charakter dnešní kinematografie je diktován hollywoodskou produkcí, která zaujímá většinu filmového trhu. Postavení evropské kinematografie ve světě bychom mohli přirovnat k alternativní hudbě, evropské filmy jsou promítány zřídka a většinou jako součást festivalů evropského filmu nebo sponzorovaných projektů podporující evropský film. Jestliže mluvíme o osobnostech evropské kinematografie, zároveň tím přiznáváme, že ona osobnost se vymanila z národního kontextu a stala osobností světovou. S tím souvisí ztráta její národní identity, protože film v mezinárodním měřítku je tak nákladný, že vyžaduje mezinárodní spolupráci a zároveň se musí přizpůsobit širšímu publiku.

V první části práce je popsán vývoj německé kinematografie v druhé polovině dvacátého století. Je připomenuta éra Nového německého filmu a její představitelé, především režisér Wim Wenders, který svojí tvorbou zasahuje až do současnosti. Dále je rozebrána situace v německé kinematografii v období devadesátých let dvacátého století, tedy v době čerstvě sjednoceného Německa. Na příkladu režiséra Rolanda Emmericha je ukázána ztráta spojení mezi osobnostmi, která se vypracovala mezi komerčně nejúspěšnější světové režiséry, a národním charakterem kinematografie. To, že světový úspěch nemusí znamenat úplné odstrižení od národní identity je předneseno na životním osudu Toma Tykwera, jednoho z nejúspěšnějších moderních německých režisérů. V této části je ještě popsána kompletní Tykwerova filmografie s uvedením hlavních charakteristik jeho snímků.

V analýze jeho dvou nejznámějších filmů *Lola běží o život* a *Parfém: příběh vraha* nacházím společné znaky typické pro Tykwerovu tvorbu. V obou filmech je patrná záliba ve zdůrazňování náhody jako hlavního hybatele lidských osudů. Náhoda však není pro Tykwera jevem bez příčiny, často k ní najdeme v Tykwerových filmech původ v událostech, jež s náhodným jevem souvisí komplikovaným řetězcem příčin a následků. V obrazech Tykwerových filmů nacházíme často symboly, které dotvářejí celkovou atmosféru filmu. Dokreslování atmosféry pomocí symbolů využil Tykwer naplno ve druhém ze zmiňovaných snímků, kde se pokusil na plátno převést vnitřní pocity hlavního hrdiny,

nemluvného, nadpřirozeným čichem nadaného parfumera. Abstraktní pojmy jako je slast, vzrušení, krása, osamělost, izolovanost člověka, ztvárňuje pomocí škály barev, hudbou a stylizováním pohybu postav. Člověk, který se soustředí plně na prožívání čichových vjemů a nechává se jimi ovládat je Tykwerem ztvárněn jako postava pohybující se způsobem jako divadelní loutka zavěšená na drátkách.

Přestože Tykwer dosáhl světového úspěch a podřídil se globálnímu charakteru kinematografie tím, že natáčí filmy v anglickém jazyce a obsazuje do nich hollywoodské herce, zůstává v jádru věrný německé kinematografii. Jeho produkční společnost X Filme Creative Pool podporuje v Německu mladé začínající umělce, snaží se ve svých filmech obsazovat německé herce a pokusil se zfilmovat jednu z nejpopulárnějších německých knih posledních let spisovatele Patricka Süskinda. Tím si Tykwer zachovává obě tváře, německou i tu světovou.



## 6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BORDWELL David, THOMPSON, Kristin. Umění filmu. Praha: Akademie muzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6

GLEICK, James; Chaos: Vznik nové vědy, Ando Publishing, Brno 1996, vydání první. ISBN 80-86047-04-0

HEJLÍČKOVÁ Iva. Parfém: Příběh vraha. Cinema č. 187, 11/2006.

HJORT M.; MACKENZIE S. Cinema and Nation. Routledge is an imprint of the Taylor and Francis Group, 2000. ISBN 0-8143-2560-2

MONACO, J. Jak číst film: svět filmu, medií a multimédií: umění, technologie, jazyk dějiny, teorie. Praha: Albatros. 2004. ISBN 80-00-01410-6

CHATMAN, Seymour. Dohodnuté termíny. Rétorika narativu ve fikci a filmu. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2000. ISBN 80-244-0175-4.

MAREŠ, Petr. Tvořivé zrady: současné polské myšlení o filmu a audiovizuální kultuře: sborník filmové teorie 3. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 2005. ISBN 80-7004-119-6

PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří, a kol. Akademický slovník cizích slov A-Ž. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0607-9.

PLAZEWSKI, J. Dějiny filmu 1895-2005. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. ISBN: 978-80-200-1689-8

POSPÍCHAL T.; ZEMÁNEK Vladimír. Fotbal nemá logiku (Velký československý anpffif). Praha: Exit 1993. ISBN:80-9000713-4-1

Právo 14. 2. 2002, roč. 12

RÖSLER Heiko. Tento film byl monstrem [interview ]. Cinema č. 187, 11/2006.

RUDIŠ Jaroslav. Tykwer: Rád bych znovu pozoroval svět. Právo. 2002. roč. 12, č. 38.

SILBERAM Marc: German Cinema:Texts in Context. Wayne State University Press. ISBN-100814325602

SÜSKIND Patrick Süskind, Parfém: příběh vraha, Academia, 2010. ISBN 80-7023-057-6

THOMPSON, Kristin, BORDWELL David. Dějiny filmu. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7331-207-7

#### INTERNETOVÉ ODKAZY:

Velikány filmu vede Fellini. Dojde i na Hitchcocka, Kubricka a Formana [online]. © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., 2. 1. 2012 [cit. 2. 1. 2015] Dostupné z: [http://kultura.idnes.cz/ceska-televize-filmy-velikani-filmu-cyklus-fellini-fx2-/televize.aspx?c=A120102\\_140201\\_televize\\_jaz](http://kultura.idnes.cz/ceska-televize-filmy-velikani-filmu-cyklus-fellini-fx2-/televize.aspx?c=A120102_140201_televize_jaz)

Bratři Lumiérové – první archiváři pohybu [online]. ČT 24, 28. 12. 2012. Aktualizováno 28. 12. 2010 12:29 [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/111056-bratri-lumierove-prvni-archivari-pohybu/>

Technicolor. The American WideScreen Museum [online]. Photographic and printing process illustrations ©1999-2003. [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.widescreenmuseum.com/oldcolor/technicolor1.htm>

Timeline of computer animation in film and television [online]. Wikipedia®. The Wikimedia Foundation, Inc., Aktualizováno 15. 3. 2015 21:38. [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné z:

[http://en.wikipedia.org/wiki/Timeline\\_of\\_computer\\_animation\\_in\\_film\\_and\\_television](http://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_computer_animation_in_film_and_television)

Speciál: Avatar – technologie. [online]. Filmová databáze s.r.o. Copyright © 2003-2015. Vydáno dne 23. 12. 2009. [cit. 2. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím FDb.cz z:

<http://www.fdb.cz/magazin/2009121410-special-avatar-technologie.html>

Bratři Lumiérové. Příjezd vlaku na nádraží v la Ciotat [online]. Česko-Slovenská filmová databáze © 2001-2015 POMO Media Group s.r.o. [cit. 3. 1. 2015] Dostupné z:

<http://www.csfd.cz/film/137068-prijezd-vlaku-na-nadrazi-v-la-ciotat/>

Co je to filmové pirátství? [online]. Česká protipirátská unie [cit. 3. 1. 2015] Dostupné z:

<http://www.cpuofilm.cz/new/www/filmovepiratstvi.html>

Evropští piráti v roce 2015 způsobí, že o práci přijde kvůli nelegálnímu kopírování 1,2 miliónů lidí [online]. Kinobox.cz 25.5.2012 11:05. [cit. 25. 5. 2012] Dostupné na

<http://www.kinobox.cz/clanek/7060-evropsti-pirati-v-roce-2015-o-praci-prijde-12-lidi>

Oberhausenský manifest [online]. Neue Kino č.15/březen 2015 [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z:

<http://old.fantomfilm.cz/?type=article&id=222>

Nový německý film [online]. Neue Kino č.15/březen 2015 [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z:

<http://old.fantomfilm.cz/?type=article&id=213>

Plechový bubínek. Awards - Oscar v roce 1980. [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z: [http://www.imdb.com/title/tt0078875/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0078875/awards?ref_=tt_awd)

Americký přítel. Awards - Zlatá palma v roce 1977. [online] Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z:

[http://www.imdb.com/title/tt0075675/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0075675/awards?ref_=tt_awd)

Německá kinematografie na vzestupu [online]. Copyright © 1996-2015 Economia, a.s., Hospodářské Noviny. 20. 2. 1997 00:00. Aktualizováno 13. 6.2001 18:14 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím www.iHNed.cz z: <http://archiv.ihned.cz/c1-908410-nemecka-kinematografie-na-vzestupu> ISSN 1213-7693

SPÁČILOVÁ Mirka, JIREŠ Roman, DOSTÁLOVÁ Anna. Filmový úsměv získal Good bye, Lenin! [online]. © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 22. 9. 2003 14:56 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/filmovy-usmev-ziskal-good-bye-lenin-db2-/filmvideo.aspx?c=A030922\\_143850\\_filmvideo\\_lf](http://kultura.idnes.cz/filmovy-usmev-ziskal-good-bye-lenin-db2-/filmvideo.aspx?c=A030922_143850_filmvideo_lf)

SPÁČILOVÁ Mirka. Sbohem, Lenine, vzkazuje filmový hit [online]. © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 15. 11. 2003 [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/sbohem-lenine-vzkazuje-filmovy-hit-du8-/filmvideo.aspx?c=A031114\\_195757\\_filmvideo\\_lf](http://kultura.idnes.cz/sbohem-lenine-vzkazuje-filmovy-hit-du8-/filmvideo.aspx?c=A031114_195757_filmvideo_lf)

EMMERICH Roland. Biography [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 10. 1. 2015]. Dostupné prostřednictvím www.IMDb.com z: [http://www.imdb.com/name/nm0000386/bio?ref=nm\\_ov\\_bio\\_sm](http://www.imdb.com/name/nm0000386/bio?ref=nm_ov_bio_sm)

X Filme Creative Pool [online]. © 2012 X Filme Creative Pool GmbH, Alle Rechte vorbehalten. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.x-filme.de/>

United Artists Corporation: American company [online]. © 2015 Encyclopeadia Britannica, Inc. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/615460/United-Artists-Corporation>

Lola běží o život. Awards - Nominace na cenu BAFTA, vítězství na Independent Spirit Awards aSundance Film Festival [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 20. 1. 2015] Dostupné prostřednictvím www.IMDb.com z: [http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref=tt_awd)

Lola běží o život. Awards - Vítězství na German Film Festival [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 20. 1. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.IMDb.com](http://www.imdb.com) z:

[http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0130827/awards?ref_=tt_awd)

SPÁČILOVÁ Mirka. Lola běžela o život, Nebe se vzdává [online] © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 24. 1. 2003 [cit. 30. 1. 2015]

Dostupné prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/lola-bezela-o-zivot-nebe-se-vzdava-dln/filmvideo.aspx?c=A030124\\_133503\\_filmvideo\\_ef](http://kultura.idnes.cz/lola-bezela-o-zivot-nebe-se-vzdava-dln/filmvideo.aspx?c=A030124_133503_filmvideo_ef)

Tykwerovo Nebe otevře Febiofest. [online] © Copyright 1999–2015 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. 23. 1. 2003 8:42 [cit. 2. 2. 2015] Dostupné

prostřednictvím iDNES.cz z: [http://kultura.idnes.cz/tykwerovo-nebe-otevre-febiofest-doa-/filmvideo.aspx?c=A030114\\_172216\\_filmvideo\\_vlk](http://kultura.idnes.cz/tykwerovo-nebe-otevre-febiofest-doa-/filmvideo.aspx?c=A030114_172216_filmvideo_vlk)

Nebe. Awards - Vítězství na German Film Festival, Cate Blanchettová - Golden Camera, Germany [online]. Copyright © 1990-2015 IMDb.com, Inc. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.IMDb.com](http://www.imdb.com) z:

[http://www.imdb.com/title/tt0246677/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0246677/awards?ref_=tt_awd)

Parfém: příběh vrah. Awards – nejlepší evropský film 2007 [online]. [cit. 2. 2. 2015]

Dostupné z: [http://www.imdb.com/title/tt0396171/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt0396171/awards?ref_=tt_awd)

RUSSEL Jamie. Pefume: The Story of A Murderer. [online] Copyright © 2015 BBC.

Aktualizováno 19. 12. 2006 [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.bbc.com](http://www.bbc.com) z:

[http://www.bbc.co.uk/films/2006/12/18/perfume\\_2006\\_review.shtml](http://www.bbc.co.uk/films/2006/12/18/perfume_2006_review.shtml)

One Fine Day. Artists for Africa. Nezisková organizace. [online]. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné z:

<http://www.onefineday.org/?id=1#!about-us/cq4r>

Tři. Awards - Nominace na festivalu v Benátkách [online]. Copyright © 1990-2015

IMDb.com, Inc. [cit. 2. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.IMDb.com](http://www.imdb.com) z:

[http://www.imdb.com/title/tt1517177/awards?ref\\_=tt\\_awd](http://www.imdb.com/title/tt1517177/awards?ref_=tt_awd)

TYKWER T. Because. Film Essay by Peter. [online]. Cowie © 2010 Tom Tykwer, Berlin [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Because-short-film>

TYKWER Tom. Epilog. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Epilog-short-film>

TYKWER Tom. Deadly Maria. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Deadly-Maria>

TYKWER Tom. Život – stavba povolena. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/41640-zivot-stavba-povolena/>

TYKWER Tom. Winter Sleepers. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Winter-Sleepers>

TYKWER Tom. Run Lola run. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 4. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Run-Lola-Run>

Princezna a bojovník. Česká televize © Česká televize 1996–2015. [cit. 10. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1077379390-princezna-a-bojovnik/20438144271/>

TYKWER Tom. Perfume. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 15. 2. 2015] Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Perfume>

Tykwerova komedie 3 pobaví bizarním milostným trojúhelníkem. [online] © 2015 MAFRA, a.s. Copyright ČTK, Reuters. 6 .4. 2011 16:28 [cit. 18. 2. 2015] Dostupné z: [http://www.lidovky.cz/tykwerova-komedie-3-pobavi-bizarnim-milostnym-trojuhelnikem-ptg-/kultura.aspx?c=A110406\\_162803\\_In\\_kultura\\_wok](http://www.lidovky.cz/tykwerova-komedie-3-pobavi-bizarnim-milostnym-trojuhelnikem-ptg-/kultura.aspx?c=A110406_162803_In_kultura_wok) ISSN 1213-1385

BENDOVIÁ Helena. Paříži, Miluji tě/Film pro (filmové) turisty. [online] © Cinepur / Časopis vydává Sdružení přátel Cinepuru [cit. 18. 2. 2015] Dostupné z:

<http://cinepur.cz/article.php?article=1425>

TYKWER Tom. Cloud Atlas. [online] © 2010 Tom Tykwer, Berlin. [cit. 24. 2. 2015]

Dostupné z: <http://www.tomtykwer.com/Filmography/Cloud-A>

PROKOPOVÁ Alena. Atlas mraků: Filmové sudoku o našem osudu. [online] © 2015

MAFRA, a.s. Copyright ČTK, Reuters, 24. 11. 2012 7:00 [cit. 24. 2. 2015] Dostupné z:

[http://www.lidovky.cz/atlas-mraku-filmove-sudoku-o-nasem-osudu-ffl-  
/kultura.aspx?c=A121123\\_095742\\_ln\\_kultura\\_btt](http://www.lidovky.cz/atlas-mraku-filmove-sudoku-o-nasem-osudu-ffl-/kultura.aspx?c=A121123_095742_ln_kultura_btt)

ELIOT Thomas Stearns. Little Gidding. [online] [cit. 24. 2. 2015] Dostupné prostřednictvím [www.columbia.edu](http://www.columbia.edu) z:

<http://www.columbia.edu/itc/history/winter/w3206/edit/tseliotlittlegidding.html>

VACULÍK Petr. Chaos: A co je za ním? [online] E-LOGOS/2000 Excelentní studentské práce [cit. 24. 2. 2015 ] Dostupné z: <http://nb.vse.cz/kfil/elogos/student/vaculik2.htm> ISSN 1121-0442

ŠPIČÁKOVÁ Lucie. Krize tradiční rodiny? [online]. Diplomová práce. 2011 [cit. 15. 3. 2015] Dostupné z: [https://is.muni.cz/th/210648/pravf\\_m/diplomka.pdf](https://is.muni.cz/th/210648/pravf_m/diplomka.pdf)

Dramatic structure. [online]. Dostupné prostřednictvím [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org) Wikipedia® of the Wikimedia Foundation, Inc. z: [http://en.wikipedia.org/wiki/Dramatic\\_structure](http://en.wikipedia.org/wiki/Dramatic_structure)

Paralní světy. Dokument, stopáž:43 minut [online]. 2008. © Česká televize 1996–2015. [cit. 15. 3. 2015] <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10488444156-vesmir/213382556000002-paralelni-svety/>

Městské divadlo Zlín. Neobyčejná zповěď obyčejného orchestrálního hráče. [online].

Copyright © 2015 Městské divadlo Zlín [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z:

<http://www.divadlozlin.cz/cs/program/prehled-inscenaci/dilna/kontrabas.html>



## 7. RESUME

The aim of this thesis is to introduce Tom Tykwer as a significant personality of contemporary European cinema. The German director became famous for his worldwide hit named *Run Lola Run - Lola rennt* in the original German language. The first part deals with the description of cinema as an art and mentions aspects by which cinema can be studied in detail. In particular it describes the history of cinema from the aesthetic, technological, economic and social perspective. At the end of this section the thesis evaluates the status of cinema according to its impact on modern human society. The second part describes the situation in German cinema in the second half of the twentieth century. It distinguishes this era to period of New German Cinema in the seventies and eighties and the period of German cinema in the nineties following the unification of Germany. A few selected directors are described in detail, namely Wim Wenders, Roland Emmerich and in particular Tom Tykwer. The next section describes complete Tykwer's filmography, including the main characteristics of the movies.

In an analysis of his two most famous films *Run Lola Run* and *Perfume: The Story of a Murderer* I point out common characteristics of Tykwer's work. It is evident in both films that Tykwer tends to highlight coincidence as the main driving force in human destinies. For Tykwer the coincidence is not phenomenon without a cause, often it is found originating in events that are related to the random phenomenon via a complicated chain of causes and effects. Tykwer usually uses symbols to enhance the picture atmosphere, it is evident in *Run Lola Run* and fully exploited in his adaptation of the most popular book of German writer Patrick Süskind *Perfume: The Story of a Murderer*. Although Tykwer achieved worldwide success he remains faithful to the German cinema by supporting young German artists and German actors via his production company X Filme Creative Pool.

## 8. PŘÍLOHY

### 8.1. Seznam filmů Toma Tykwera

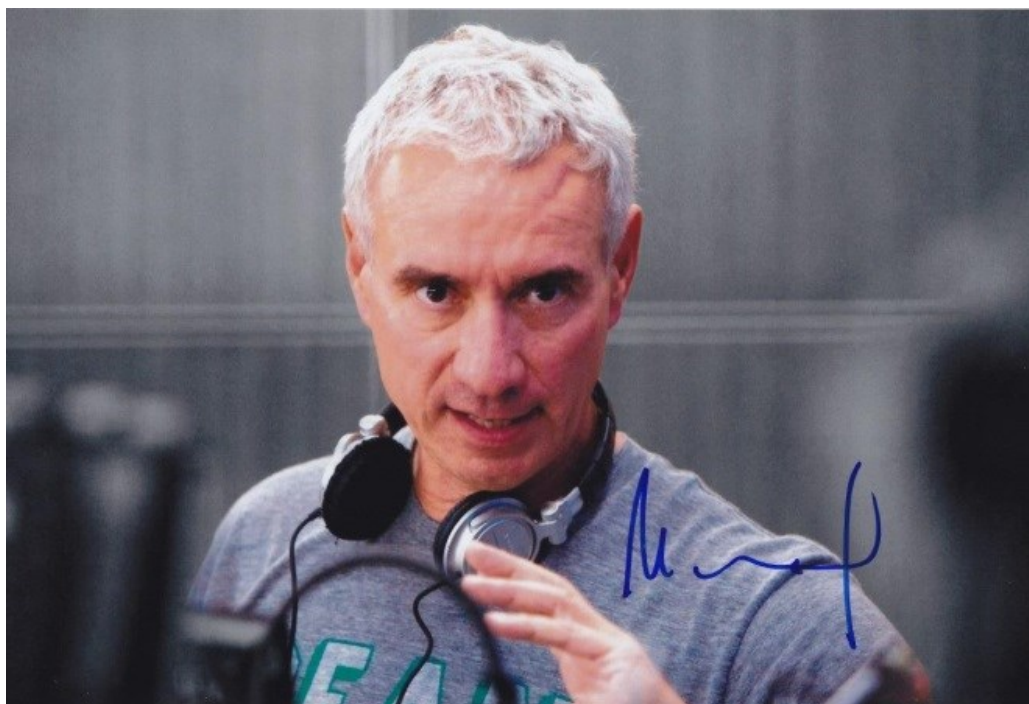
Pátek odpoledne	(1986, <i>Friday Afternoon</i> )
Because	(1990)
Epilog	(1991)
Cyklus dokumentů o režisérech	(David Cronenberg, Rosa von Praunheim, Aki Kaurismäki, Wim Wenders, Lars von Trier, Peter Greenaway) Protrait (TV-1991, Portréty)
Smrtelná Maria	(1993, <i>Die tödliche Maria</i> )
Život – stavba povolena	(1996, <i>Das Leben ist eine Baustelle</i> )
Zimní spáči	(1997, <i>Winterschläfer</i> )
Lola běží o život	(1998, <i>Lola rennt</i> )
Princezna a bojovník	(2000, <i>Der Krieger und die Kaiserin</i> )
Nebe	(2003)
Tři	(2004 <i>True</i> ) později pod názvem Faubourg Saint-Denis do kolektivního filmu „Paříži, miluji Tě (2006)
Parfém: Příběh vraha	(2006, <i>Perfume: The Story of a Murderer</i> )
International	(2009)
Deutschland	(2009)
Soul Boy	(2010)
3	(2010, <i>Drei</i> )
Atlas mraků	(2012, <i>Cloud Atlas</i> )

## 8.2. Obrázky

Obrázek č. 1 - Wim Wenders



Obrázek č. 2 - Roland Emmerich



Obrázek 3 - Tom Tykwer

